

**Prognoza oddziaływania na środowisko do
Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu
Zawierciańskiego na lata 2020-2023**

Zawiercie, czerwiec 2019 r.

Tytuł:	Prognoza oddziaływania na środowisko do Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023
Odbiorca:	Powiat Zawierciański ul. Sienkiewicza 34 42-400 Zawiercie
Wykonawca:	IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. ul. Barbary 21 40-053 Katowice
Autor:	mgr inż. Marta Majka
Sfinansowane ze środków:	Budżet Powiatu

Zawiercie, czerwiec 2019 r.

SPIS TREŚCI:

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	4
1.1. Dokumenty regionalne.....	6
1.2. Dokumenty krajowe	13
1.3. Polityka Unii Europejskiej.....	16
2. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy.....	16
3. Analiza istniejącego stanu środowiska	17
3.1. Charakterystyka powiatu zawierciańskiego	17
3.2. Analiza i ocena stanu środowiska.....	18
4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	34
5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	36
6. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko	38
6.1. Identyfikacja i ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko zadań ujętych w projekcie POŚ.....	38
6.2. Przewidywane oddziaływanie na istniejące formy ochrony przyrody w tym obszary Natura 2000 i korytarze ekologiczne.....	47
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru.....	48
8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie POŚ	49
9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.....	50
10. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	54
11. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.....	54
Wykaz materiałów:.....	57

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

W dniu 25 lutego 2016 r. Uchwałą Nr XVII/162/16 Rada Powiatu Zawierciańskiego przyjęła „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019” wraz z „Prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019”. Analizowany dokument stanowi kolejną aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego i obejmuje lata 2020-2023.

Podstawą prawną opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023 jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396 t.j.), który nakłada na organy wykonawcze gmin/powiatów obowiązek sporządzania gminnych/powiatowych programów ochrony środowiska.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami określonymi w „Programie ochrona środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024”, a także innymi strategicznymi dokumentami nadrzędnymi.

Program zawiera ocenę stanu środowiska powiatu zawierciańskiego z uwzględnieniem danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Ponadto w niniejszym opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych. Wyznaczono obszary, cele i kierunki interwencji. Określono także harmonogram realizacji zadań własnych i harmonogram realizacji zadań koordynowanych Programu, w których sprecyzowano zadania do realizacji wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i szacunkowych kosztów. Ustalono również działania systemowe mające na celu wsparcie procesu wdrażania i realizacji Programu. Określono system monitoringu Programu i wskazano możliwości finansowania założonych w opracowaniu zadań. Ponadto wyznaczono wytyczne do tworzenia i realizacji gminnych programów ochrony środowiska.

W Programie Ochrony Środowiska ujęto analizę uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich i gminnych, a w szczególności z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z:

- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
- Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planu działań na lata 2015-2020,
- Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024,
- Programu ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji,
- Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030,
- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”,
- Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie” – Zarząd Województwa Śląskiego przystąpił do opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami,

położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie oraz odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie,

- Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019,
- Strategii Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020.

W niniejszej Prognozie przeprowadzono ocenę spójności i zgodności Programu Ochrony Środowiska z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Ponadto oceniono funkcjonowanie korytarzy ekologicznych określonych w opracowaniu pn. „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I”.

1.1. Dokumenty regionalne

Program ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska Województwa Śląskiego. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwi zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Wyznaczone cele nakreślają konkretne wyzwania dla Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023. Są to:

cel nadrzędny:

- dążenie do poprawy stanu środowiska w województwie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami,

powietrze atmosferyczne:

- znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych,
- realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami,

zasoby wodne:

- system zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu wód,

gospodarka odpadami:

- zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii,

ochrona przyrody:

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu,

zasoby naturalne:

- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,

gleby:

- racjonalna gospodarka zasobami glebowymi,

tereny poprzemysłowe:

- przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,

hałas:

- dążenie do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych hałasu regulowanych prawem, poprzez realizację założeń POH ograniczających hałas drogowy, kolejowy i przemysłowy,

promieniowanie elektromagnetyczne:

- utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym,

przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji

Program ochrony powietrza (POP) dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji został przyjęty uchwałą Nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r.

Program ten jest aktualizacją Programu przyjętego przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r. Potrzeba aktualizacji wynika wprost z ustawy Prawo ochrony środowiska, która wskazuje na konieczność opracowania aktualizacji Programu ochrony powietrza co 3 lata w przypadku, gdy nadal notowane są przekroczenia norm jakości powietrza. Kluczową rolę dla skutecznej realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie odgrywa podjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego w 2017 r. uchwała w sprawie: wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Nadrzędnym celem aktualizacji Programu ochrony powietrza jest opracowanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.

Podczas prac nad aktualizacją POP zweryfikowano zaplanowane i realizowane dotychczas działania naprawcze oraz opracowano katalog działań korygujących.

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030 precyzuje następujące cele:

- realizacja wytycznych Krajowej Strategii Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej,
- wdrożenie jednego z kierunków działań określonych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, jakim jest zachowanie i odtworzenie bio- i georóżnorodności,
- aktywne włączenie się w realizację celów dotyczących Różnorodności Biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Śląska dla przyszłych pokoleń.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

Zgodnie z wizją Województwa Śląskiego w 2020 r. województwo ma być regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy.

Osiągnięcie tak nakreślonej wizji rozwoju poprzez wykorzystanie i wzmocnienie posiadanych pozytywnych wartości, usuwanie barier rozwojowych oraz kreowanie nowych wartości oznacza, iż Śląsk będzie regionem: „czystym” we wszystkich składnikach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju oraz regionem o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania wolnego czasu.

Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Celem Programu jest określenie priorytetów działań oraz wskazanie niezbędnych zadań dla ograniczenia poziomu hałasu do wartości dopuszczalnych. Program ochrony środowiska przed hałasem obejmuje swym zakresem tereny położone w sąsiedztwie najbardziej obciążonych ruchem

dróg (powyżej 3 000 000 pojazdów na rok) i linii kolejowych (powyżej 30 000 pociągów na rok) zlokalizowanych w województwie śląskim. W Programie zaproponowano działania, których realizacja powinna doprowadzić do poprawy stanu akustycznego przede wszystkim w otoczeniu tych odcinków dróg i linii kolejowych, w sąsiedztwie, których oddziaływanie hałasu o najwyższym poziomie obejmuje największą liczbę mieszkańców. Podzielono je na następujące grupy:

- Działania krótkookresowe (w ramach strategii krótkookresowej)

Cel kierunkowy: Ograniczenie liczby i zasięgu tzw. „gorących obszarów” uciążliwości akustycznych reprezentowanych w niniejszym programie w postaci odcinków tras komunikacyjnych o najbardziej niekorzystnej sytuacji akustycznej w celu osiągnięcia możliwie maksymalnej redukcji poziomu dźwięku.

Dla osiągnięcia powyższego celu zakłada się realizację w perspektywie strategii krótkookresowej następujących działań:

- konsekwentna realizacja planów inwestycyjnych zarządców tras komunikacyjnych, polegających np. na budowie kolejnych obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących w chwili obecnej. Należy przy tym przyjąć jako zasadę wykonanie skutecznych zabezpieczeń akustycznych nowych odcinków dróg, niedopuszczenie do ich późniejszego obudowywania obiektami mieszkalnymi (wskazanie dla prowadzonej polityki planowania przestrzennego) oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg wraz z wprowadzeniem (w uzasadnionych przypadkach) elementów trwałego uspokojenia ruchu,
 - konsekwentna realizacja zapisów decyzji naprawczych oraz analiz porealizacyjnych i przeglądów ekologicznych, które będą wykonane dla przebudowywanych w przyszłości odcinków dróg i linii kolejowych - wykonanie niezbędnych zabezpieczeń przeciwdźwiękowych, mających na celu poprawę klimatu akustycznego w otoczeniu budynków podlegających ochronie akustycznej,
 - ograniczenie uciążliwości akustycznej aktualnie funkcjonujących odcinków analizowanych dróg i linii kolejowych poprzez zastosowanie środków technicznych, technologicznych i organizacyjnych dla odcinków posiadających najwyższe priorytety,
 - w przypadku braku możliwości ograniczenia oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu samochodów lub pociągów przy zastosowaniu dostępnych rozwiązań - utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania na terenach, które zlokalizowane są w zasięgach oddziaływania hałasu,
- Działania długookresowe (w ramach polityki długookresowej) - w ramach polityki długookresowej należy zwrócić szczególną uwagę, na fakt, aby nowe inwestycje drogowe i kolejowe nie pogarszały stanu klimatu akustycznego na terenach podlegających ochronie, a także na konieczność spełniania prawa w zakresie ochrony przed hałasem w przypadku nowych inwestycji. Jednym z najważniejszych aspektów polityki długookresowej jest również właściwe planowanie przestrzenne w sąsiedztwie dróg i linii kolejowych.
 - Działania związane z edukacją ekologiczną społeczeństwa, które powinny być prowadzone w sposób ciągły, zarówno w zakresie działań długookresowych jak i krótkookresowych - w ramach edukacji ekologicznej należy zwrócić szczególną uwagę na:
 - promocję komunikacji zbiorowej,
 - promocję i edukację w zakresie proekologicznego korzystania z samochodów na odcinkach stanowiących dojazd do większych miast (np. Katowic): Carpooling (jazda z sąsiadem), Eco-driving (eko jazda), styl jazdy,
 - promocję pojazdów „cichych”,
 - promocję właściwego planowania przestrzennego uwzględniającego zagrożenia hałasem, w tym m.in. strefowanie funkcji zabudowy i ograniczenie możliwości obudowy nowych odcinków dróg i linii kolejowych terenami „wrażliwymi” akustycznie (w tym m.in. o funkcji mieszkaniowej, rekreacyjnej, edukacyjnej czy związanymi z ochroną zdrowia),

- promocję innych metod ochrony przed hałasem niż ekrany akustyczne (np. ograniczenie prędkości, zapewnienie płynności ruchu).
- dołożenie wszelkich starań przez urzędy gmin i miast, aby w rejonach najbardziej narażonych na hałas ograniczyć ruch pojazdów o ponadnormatywnej emisji dźwięku poprzez zaangażowanie właściwych służb porządkowych (straż miejska, policja) dysponujących odpowiednią aparaturą pomiarową i mających narzędzia prawne do wyeliminowania z ruchu tego typu pojazdów.

Zarząd Województwa Śląskiego przystąpił już do opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie oraz odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019 określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych wg komponentów. Program zawiera ocenę stanu środowiska powiatu zawierciańskiego z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska w większości w latach 2012-2014. Problemy środowiskowe ujęto w podziale na 13 najważniejszych komponentów środowiska powiatu tj.: powietrze atmosferyczne, zasoby wodne, gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami, tereny przemysłowe, ochrona przyrody i krajobrazu, lasy, zasoby geologiczne, gleby i osuwiska, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne, przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym i edukacja ekologiczna.

Uwzględniając stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne określono w Programie cele długookresowe do roku 2024 i kierunki działań na lata 2016-2019 dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Cele te przedstawiają się następująco:

- **nadrzędny cel Programu:** Rozwój gospodarczy powiatu zawierciańskiego przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.
- powietrze atmosferyczne:
 - ✓ poprawa jakości powietrza atmosferycznego na obszarze powiatu zawierciańskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych,
 - ✓ ograniczenie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,
- hałas:
 - ✓ dążenie do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych hałasu regulowanych prawem, poprzez realizację założeń POH ograniczających hałas drogowy, kolejowy i przemysłowy,
- promieniowanie elektromagnetyczne
 - ✓ utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym,
- gospodarka wodami:
 - ✓ racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych,
 - ✓ ograniczenie ryzyka wystąpienia powodzi na terenach najbardziej zagrożonych gmin,
- gospodarka wodno-ściekowa:
 - ✓ system zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych powiatu przy osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu wód,
- zasoby geologiczne:
 - ✓ zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- gleby i osuwiska:
 - ✓ racjonalna gospodarka zasobami glebowymi,

- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów:
 - ✓ zapobieganie powstawaniu odpadów, wzrost ponownego użycia, recyklingu i innych metod odzysku wytworzonych odpadów oraz zagospodarowanie odpadami komunalnymi z wykorzystaniem selektywnego zbierania i ograniczania ilości składowanych odpadów,
- tereny przemysłowe:
 - ✓ przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych powiatu zawierciańskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,
- ochrona przyrody i krajobrazu:
 - ✓ ochrona i wzrost różnorodności biologicznej,
- lasy:
 - ✓ prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej,
- zagrożenia poważnymi awariami:
 - ✓ ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,
- edukacja ekologiczna:
 - ✓ kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu zawierciańskiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie.

Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego jest dokumentem strategicznym określającym misję Powiatu, która brzmi następująco:

misja:

- Obszar zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oparty na dużym potencjale gospodarki rolnej, sprzyjający aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości, kultury i usług rekreacyjno-turystycznych.
- Atrakcyjny turystycznie Powiat o licznych walorach kulturowych oparty o bazę cennych zabytków architektury.
- Czyste środowisko i przyjazny klimat do rozwoju turystyki opartej o zintegrowaną promocję Powiatu Zawierciańskiego.

Strategia Rozwoju precyzuje następujące priorytety, cele szczegółowe oraz kierunki działania Powiatu:

Spółeczność

- *Podjąć działania na rzecz stworzenia sprawnego systemu zapobiegania kryzysom rodziny oraz kompleksowego wsparcia osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych objętych szeroko rozumianą pomocą społeczną:*
 - Rozwój różnych form opieki i interwencji w środowisku lokalnym i ponadlokalnym wraz z przebudową i modernizacją infrastruktury pomocy społecznej.
 - Monitoring zagrożeń i analiza przypadków patologii w rodzinach na szczeblu M/GOPS przy wsparciu PCPR dla tworzenia wspólnych projektów profilaktycznych z udziałem organizacji pozarządowych.
- *Stworzyć warunki na rzecz przeciwdziałania wykluczeniom społecznym, aktywizacji zawodowej mieszkańców powiatu i pozyskania pracy przez osoby niepełnosprawne:*
 - Tworzenie Centrów Poradnictwa Specjalistycznego.
 - Wykorzystywać w pełni istniejące programy UE na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
 - Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do zasobów rynku pracy, sportu, kultury,

- rekreacji i wypoczynku poprzez systematyczne znoszenie barier architektonicznych.
- *Stworzyć warunki dla rozwoju usług opieki zdrowotnej i medycznej w tym lecznictwa szpitalnego:*
 - Poprawa bezpieczeństwa ludności powiatu zawierciańskiego w zakresie usług ratownictwa medycznego.
 - Podniesienie jakości i dostępności usług w Szpitalu Powiatowym w Zawierciu.
 - Podwyższenie jakości i zakresu świadczeń medycznych realizowanych przez Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego.
 - Działać na rzecz tworzenia warunków do rozwoju Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej.
 - *Podjąć działania w kierunku zmiany świadomości społecznej w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej:*
 - Różnicowanie oferty edukacyjnej szkolnictwa zawodowego w zależności od potrzeb rynku pracy. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
 - Edukacja społeczności lokalnej w zakresie istniejących zagrożeń i sposobów zapobiegania ich powstawaniu i likwidacji na różnym poziomie ich funkcjonowania.
 - Rozwijanie oferty edukacyjnej dla dorosłych na bazie już istniejących obiektów oświatowych.
 - Podejmowanie działań na rzecz podwyższania jakości i rozwoju różnych form opieki i pomocy dziecku i rodzinie.
 - *Podjąć działania na rzecz rozwoju i dywersyfikacji form przekwalifikowania zawodowego i uwzględnić w procesie kształcenia potrzeby lokalnego rynku pracy:*
 - Promocja samozatrudnienia, w tym edukacja pracodawców i przyszłych pracowników o możliwościach zatrudnieniowych opartych na pracy przez Internet.
 - Rozbudowa oferty edukacyjnej o nowe kierunki szkolnictwa zawodowego połączonej z doradztwem zawodowym.
 - Diagnozowanie potrzeb lokalnego rynku pracy.

Infrastruktura

- *Budować i modernizować infrastrukturę drogową wraz z jej najbliższym otoczeniem oraz umożliwiać rozwój infrastruktury przewozów pasażerskich:*
 - Budowa i remont dróg powiatowych, w tym szczególnie o znaczeniu zwiększającym dostępność do centrów skupiających miejsca pracy i poprawiających bezpieczeństwo komunikacji oraz dróg transportu rolnego w powiecie.
 - Modernizacja i rozbudowa infrastruktury około drogowej (chodniki, parkingi, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne), w tym w ramach partnerstwa publiczno- publicznego (gmina –powiat).
 - Rozwój przewozów regionalnych.
- *Sprzyjać rozwojowi infrastruktury pro turystycznej i różnych form turystyki:*
 - Inicjowanie działań na rzecz rewitalizacji obiektów zabytkowych i ochrony dóbr kultury na terenie powiatu.
 - Stworzenie systemu promocji atrakcji turystycznych powiatu w oparciu o przewodniki drukowane i multimedialne skierowane do turystów i inwestorów.
- *Stwarzać warunki dla rozwoju infrastruktury technicznej przeciwdziałającej tzw. wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców powiatu zawierciańskiego:*
 - Stworzenie Powiatowej Sieci Szerokopasmowej.
 - Uruchomienie systemu edukacji informatycznej dla wszystkich mieszkańców powiatu zawierciańskiego w oparciu o istniejące placówki oświatowe w porozumieniu ze wszystkimi gminami wchodzącymi w skład powiatu zawierciańskiego.

Gospodarka

- *Działać na rzecz tworzenia warunków dla rozwoju stref aktywności gospodarczej na terenie*

powiatu:

- Organizowanie na terenie powiatu ustawicznych szkoleń bezpośrednich beneficjentów (pracodawców) w zakresie korzystania z funduszy UE i reguł partnerstwa publiczno-prywatnego.
- Tworzenie podstaw do realizacji polityki klastrowej w wyznaczonych gałęziach gospodarki np. odlewniczy, metalowy materiałów budowlanych, ceramiki, szkła i przetwórstwa rolno-spożywczego.
- *Stworzyć warunki dla ograniczenia bezrobocia i wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców powiatu zawierciańskiego:*
 - Organizacja na poziomie powiatu nowych form kształcenia dorosłych dla skutecznego przekwalifikowania zawodowego.
 - Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.
- *Podjąć działania w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju wsi i obszarów wiejskich w zakresie rozwoju nowoczesnych technologii w rolnictwie i pozarolniczego rozwoju wsi:*
 - Tworzenie podstaw do wzrostu konkurencyjności gospodarstw rolnych.
 - Uruchamianie i promocja alternatywnych źródeł zarobkowania poza rolnictwem i tworzenie podstaw do rozwoju sprawnie funkcjonującego, nowoczesnego doradztwa rolniczego.
- *Stworzyć system promocji powiatu zawierciańskiego w kraju i zagranicą:*
 - Promocja obszarów turystycznych i rekreacyjnych w oparciu o media lokalne, krajowe i aktywne strony internetowe.
 - Tworzenie płaszczyzn współpracy międzynarodowej w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego na poziomie powiatu z udziałem gmin.

Przestrzeń

- *Podjąć działania w kierunku równomiernego rozwoju powiatu i poszczególnych miejscowości położonych najdalej od centrum gospodarczego i kulturalnego skupionego w stolicy powiatu oraz stworzyć warunki dla korzystniejszego gospodarowania w rolnictwie i leśnictwie:*
 - Stworzenie sprawnego systemu komunikacji wewnętrznej opartej na drogach lądowych oraz infrastrukturze linii kolejowych.
 - Stworzenie warunków dla powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie całego powiatu.
 - Działanie na rzecz poprawy konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, obejmującego prace geodezyjne – scalania i wymiany gruntów rolnych wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym.
- *Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz lepiej wykorzystywać istniejące szlaki komunikacyjne:*
 - Wyznaczanie i zagospodarowanie rekreacyjnych szlaków turystycznych.
 - Promocja terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod rozbudowę infrastruktury turystycznej.
- *Stworzyć warunki do wykorzystania istniejących i tworzenia nowych obszarów chronionych dla zwiększenia potencjału zasobów przyrodniczych sprzyjających rozwojowi turystyki:*
 - Aktywne włączanie się gmin w działania zmierzające do ochrony obszarów naturalnych z wykorzystaniem szans pozyskania środków z UE na ich ochronę.
 - Lepiej wykorzystać istniejące tereny leśne i zbiorniki wodne dla rozwoju turystyki (turystyka kwalifikowana) i agroturystyki.

Ochrona środowiska

- *Poprawa jakości ochrony środowiska na terenie powiatu zawierciańskiego:*
 - Likwidacja i ograniczenie niskiej emisji m.in. poprzez rozbudowę sieci gazowniczej lub nowoczesnych sieci ciepłowniczych w obszarach zwartej zabudowy oraz promocje nowych technologii grzewczych wśród mieszkańców.

- Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod względem prawnym i technicznym dla rozwoju produkcji energii odnawialnej i opartej o HT.
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych ekologicznie.
- Ochrona najcenniejszych przyrodniczo obszarów powiatu.
- Zagospodarowanie gruntów o niskiej klasie bonitacyjnej i nieprzydatnych rolniczo.
- Realizacja przyjętego Programu Ochrony Środowiska dla powiatu zawierciańskiego.
- *Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu:*
 - Tworzenie programów edukacji ekologicznej młodzieży na poziomie szkół ponadgimnazjalnych.
 - Edukacja społeczności lokalnej poprzez lokalne media w zakresie nowych technologii ochrony środowiska i zagrożeń ekologicznych.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023” musi być ściśle powiązany z dokumentami strategicznymi szczebla wojewódzkiego i powiatowego. Oznacza to, że zapisy ww. dokumentów dotyczące ochrony środowiska stanowią wytyczne do sformułowania obszarów, celów i kierunków interwencji oraz konkretnych przedsięwzięć w analizowanym Programie.

1.2. Dokumenty krajowe

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku. Cele i odpowiadające im kierunki interwencji Strategii istotne w kontekście poprawy jakości środowiska w powiecie zawierciańskim to:

Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska:

- modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
- realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
- zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju: konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i terytorialna oraz sprawne i efektywne państwo. Poniżej przedstawiono cele i kierunki interwencji, które mają szczególne znaczenie w kontekście Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego:

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko:

- racjonalne gospodarowanie zasobami,
- poprawa efektywności energetycznej,
- zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii,
- poprawa stanu środowiska,
- Adaptacja do zmian klimatu.

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu:

- zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym,
- modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych.

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”

Strategia obejmuje dwa istotne obszary: energetykę i środowisko oraz określa kluczowe reformy

i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r. Głównym celem jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym pokoleniom, z uwzględnieniem ochrony środowiska, oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Cele szczegółowe i odpowiadające im kierunki Strategii istotne w kontekście polityki środowiskowej powiatu to:

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

- gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
- uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

- lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
- rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich,
- rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

- zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
- ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
- wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza (KPOP) jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, a w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów jakości. Zgodnie z założeniami KPOP ma to nastąpić poprzez osiągnięcie, w możliwie krótkim czasie, dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego i innych substancji szkodliwych w powietrzu, wymaganych przepisami prawa unijnego transponowanych do prawa polskiego, a w perspektywie do 2030 r. – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia.

Kierunkami działań prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych, tj. osiągnięcia i dotrzymania co najmniej standardów jakości powietrza określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym, są:

- podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza,
- stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
- rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,

- rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Poniżej wymieniono cele i odpowiadające im kierunki działań istotne dla polityki środowiskowej powiatu zawierciańskiego:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie.

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
- organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

- wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
- zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

- monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu.

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,
- ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020

Cel główny Programu został przedstawiony następująco: Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju.

Cele szczegółowe i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Cele Strategii Rozwoju Kraju 2020 i pozostałych ww. dokumentów w powiązaniu ze specyfiką regionu śląskiego oraz powiatu zawierciańskiego wyznaczają konkretne działania dla Programu Ochrony Środowiska na kolejne lata 2020-2023.

1.3. Polityka Unii Europejskiej

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest **Siódmy Ogólny Unijny Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego do 2020 r.** Program działań skupia się na trzech obszarach priorytetowych: kapitale naturalnym zasobooszczędnej gospodarce niskoemisyjnej i zdrowiu i dobrostanu ludzi.

Program obejmuje dziewięć celów priorytetowych oraz następujące działania, które UE musi podjąć w celu ich zrealizowania do 2020 r.:

- ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii,
- przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
- ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem problemami i zagrożeniami dla ich zdrowia i dobrostanu,
- maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie środowiska poprzez lepsze wdrażanie tego prawodawstwa,
- doskonalenie wiedzy i bazy dowodowej unijnej polityki w zakresie środowiska,
- zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki w zakresie środowiska i klimatu oraz uwzględnienie kosztów ekologicznych wszelkich rodzajów działalności społecznej,
- lepsze uwzględnianie problematyki środowiska i większa spójność polityki,
- wspieranie zrównoważonego charakteru miast w Unii,
- zwiększenie efektywności Unii w podejmowaniu międzynarodowych wyzwań związanych ze środowiskiem i klimatem.

Aby uzyskać istotny postęp, wymagany przez prawo Unii Europejskiej konieczne jest wdrożenie i stosowanie wytycznych ujętych w prawodawstwie unijnym dla ulepszenia polskiego systemu ochrony środowiska. Cele i zadania dotyczące ochrony środowiska, wskazujące z reguły na konieczność zmniejszenia presji na środowisko, zawarte są w szeregu krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, obejmujących szeroko rozumiane kwestie planowania gospodarczego, przestrzennego i społecznego.

Analizując cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, należy stwierdzić, że najistotniejsze z punktu widzenia projektowanego dokumentu obszary, cele i kierunki ujęte zostały w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023”.

2. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych dokumentów przygotowywanych w ramach procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023”. Pozwala na przeprowadzenie oceny potencjalnych (pozytywnych i negatywnych) skutków środowiskowych przedsięwzięć określonych w projekcie Programu.

Zakres prognozy został określony w oparciu o obowiązujące przepisy prawa – w szczególności art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 t.j. ze zm.). Zakres został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo znak: WOOS.411.87.2019.AOK z dnia 16 maja 2019 r.) oraz ze Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (Opinia Sanitarna znak: NS-NZ.042.41.2019 z dnia 07 czerwca 2019 r.).

W prognozie przeanalizowano aktualny stan środowiska przyrodniczego na terenie powiatu zawierciańskiego, obszary, cele oraz kierunki interwencji przewidziane do realizacji w projekcie

Programu, których zadaniem jest poprawa jakości środowiska naturalnego. Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska w powiecie i przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji Programu. Identyfikację i ocenę poszczególnych zadań dokonano w tzw. macierzach skutków środowiskowych na poszczególne elementy środowiska takie jak: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze i klimat, powierzchnię ziemi, krajobraz, zasoby naturalne oraz obszary cenne przyrodniczo, w tym obszary Natura 2000. Oceniono także wpływ na zdrowie ludzi oraz zabytki i dobra materialne.

3. Analiza istniejącego stanu środowiska

3.1. Charakterystyka powiatu zawierciańskiego

Powiat Zawierciański jest powiatem ziemskim położonym w północno-wschodniej części województwa śląskiego. Został utworzony w 1999 r. w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibę stanowi miasto Zawiercie. Od północy graniczy z powiatem częstochowskim i myszkowskim, od północnego-wschodu z włoszczowskim, od wschodu z jędrzejowskim, od południowego - wschodu z miechowskim i olkuskim, od południa z miastem na prawach powiatu Dąbrowa Górnicza, a od zachodu z powiatem będzińskim.

Położenie geograficzne powiatu wyznacza unikalna w skali kraju rzeźba terenu, występowanie malowniczych i niezwykłych form morfologicznych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Powiat zajmuje obszar 1 003 km², co sprawia, że jest trzecim pod względem obszaru powiatem w województwie. Ustępuje jedynie powiatowi częstochowskiemu i żywieckiemu.

W skład powiatu wchodzi 10 gmin, z których 6 jest jednocześnie ośrodkami miejskimi (rys. 1):

- gminy miejskie: Zawiercie, Poręba,
- gminy miejsko-wiejskie: Łazy, Ogrodzieniec, Pilica, Szczekociny,
- gminy wiejskie: Irządze, Kroczyce, Włodowice i Żarnowiec.

W całym Powiecie znajduje się 6 miast, 136 miejscowości wiejskich oraz 125 sołectw.

Stolicą Powiatu jest miasto Zawiercie będące największym ośrodkiem administracyjnym i przemysłowym w rejonie.

Spośród 10 gmin powiatu zawierciańskiego, gminą o największej liczbie ludności jest Zawiercie, a gminą o najmniejszej liczbie ludności są Irządze. Pod kątem obszarowym gminą o największej powierzchni jest Pilica, a gminą o najmniejszej powierzchni jest Poręba.

Według danych GUS powiat zawierciański zamieszkuje 119 101 osób (stan na 31.12.2018 r.) co daje mu ósme miejsce pod względem zaludnienia. Na 1 km² powierzchni przypadają 119 osoby.

Przez teren powiatu (gminy: Poręba, Zawiercie, Kroczyce, Irządze, Szczekociny) przebiega droga krajowa Nr 78, będąca podstawowym szlakiem komunikacji drogowej pomiędzy GOP, a wschodnią częścią Polski oraz miastami takimi jak: Kielce, Lublin, Radom. Sieć komunikacyjną wraz z drogą krajową tworzą drogi wojewódzkie (Nr 796, Nr 790, Nr 791, Nr 792, Nr 794, Nr 756). Ponadto przez teren powiatu przebiegają drogi powiatowe oraz gminne. Ważnym węzłem komunikacyjnym, kolejowym i samochodowym jest miasto Zawiercie.

Pod względem fizyko-geograficznym Powiat położony jest na pograniczu dwóch podprovincji tj.: Wyżyny Śląsko-Krakowskiej (część zachodnia i centralna) i Wyżyny Małopolskiej (część wschodnia).

Charakterystyczną cechą powiatu są zjawiska krasowe, dla których charakterystyczne jest ubóstwo wód powierzchniowych oraz wydobywanie się wód podziemnych w postaci tzw. wywierysk. Na terenie powiatu znajdują się źródła trzech rzek tj.: Przemszy, Warty i Pilicy, które uchodzą do głównych rzek Polski: Odry i Wisły oraz ich dopływów: Mitręgi, Krztyni, Białki, Potoku Ogrodzenieckiego, Potoku Parkoszowickiego, Kośmidrówki, Uniejówki i Centurii - dopływ Białej Przemszy). Zlewnie niższych rzędów kształtują niewielkie strugi w większości tworzące system dorzecza Krztyni - m.in. Żebrówka, Więcka, Białka, uchodząca do niej Wodząca i

inne. Brak jest cieków przepływających przez teren powiatu na dłuższych odcinkach, mających swe źródła poza jego granicami. Wody powierzchniowe reprezentowane są również przez zbiorniki wód pełniących funkcje gospodarcze

i rekreacyjne. Znajdują się one w: Siamoszycach, Przyłubsku, Dzibicach, Włodowicach, Pilicy, Szczekocinach, Józefowie, Tęgoborzu, Irządzach, Kroczytach - Pradła, Młynach, Kolonii Górze Włodowskiej, Porębie i Łazach. Ich udział w ogólnej powierzchni jest jednak niewielki.

Wody podziemne na terenie powiatu zgromadzone są w: GZWP Nr 326, GZWP Nr 408, GZWP Nr 454, GZWP Nr 327, GZWP Nr 409, które występują prawie na całym obszarze powiatu. Największe znaczenie użytkowe ze względu na powierzchnię jaką zajmują na terenie powiatu, zasobność oraz wielkość poboru wód mają: GZWP Nr 326, GZWP Nr 408, GZWP Nr 454.

Powiat zawierciański jest powiatem o charakterze przemysłowo-rolno-turystycznym. Do dominujących branż w powiecie należą: hutnictwo, przemysł metalurgiczny, materiałów budowlanych, rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze i owocowo-warzywne.

3.2. Analiza i ocena stanu środowiska

Ochrona poszczególnych komponentów środowiska może pociągać za sobą konieczność realizacji inwestycji, które mogą mieć chwilowy negatywny wpływ na inne komponenty środowiskowe. Poniżej omówione zostały elementy środowiska, które mogą być zagrożone wpływem realizowanych inwestycji.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu zawierciańskiego są: park krajobrazowy (1), rezerwaty przyrody (5), obszary Natura 2000 (7), użytki ekologiczne (8) oraz 60 pomników przyrody. Obszary prawnie chronione zajmują 33 469,7 ha, co stanowi 33,4 % ogólnej powierzchni Powiatu.

Rezerwaty przyrody

Cztery z nich to rezerwaty przyrody ożywionej:

Góra Chełm - (gmina Łazy) rezerwat leśny, położony w okolicy miejscowości Hutki-Kanki, powstał w 1957 r., liczy 23,52 ha powierzchni. Zachowały się w nim fragmenty naturalnego lasu bukowego z domieszką jodły i jaworu, porastającego malownicze ostańce wapienne. Szczyt góry (443 m n.p.m.) od strony północnej porasta buczyna sudecka, od południa i zachodu ciepłolubna buczyna storczykowa, na mniejszych powierzchniach kwaśna buczyna niżowa. Wapienne wzniesienia wzgórz zajmowane są przez bogate florystyczne zespoły lasów liściastych, natomiast na ubogich i piaszczystych glebach dolin wykształciły się mniej wymagające bory sosnowe. Na terenie rezerwatu stwierdzono ponad 220 gatunków roślin naczyniowych, z czego 20 podlega ochronie całkowitej, a 8 ochronie częściowej. Ścisłą ochroną objęte są m.in.: widłak goździsty, rojnik pospolity, bluszcz pospolity, paprotka zwyczajna, dziewięciśń bezłodygowy, śnieżyczka przebiśnieg, lilia złotogłów, wawrzynek wilczełyko i storczyki. Z roślin objętych częściową ochroną występują m.in.: naparstnica zwyczajna, kopytnik pospolity, pierwiosnka wyniosła, pierwiosnka lekarska, marzanka wonna, kalina koralowa, konwalia majowa. Z roślin niższych w rezerwacie i jego otoczeniu licznie występują mchy i porosty. Takie zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych pociąga za sobą znaczne zróżnicowanie występującej fauny. Do najczęściej spotykanych należą: lis, sarna, zając szarak, jaszczurka zwinka oraz ok. 40 gatunków ptaków. Występują tu takie gatunki jak: dudek, puszczyk, dzięcioł czarny i zielony, dzięcioł zielonosiwy, zięba, gołąb siniak, szpak, kawka, świergotek drzewny, pokrzywnica, trznadel, sikora i inne.

Smoleń - (gmina Pilica) rezerwat leśno-krajobrazowy, utworzony został w 1959 r. na powierzchni 4,32 ha. Położony jest na wzniesieniu zbudowanym z wapieni górnopaleozoicznych, rzeźbę terenu urozmaicają liczne ostańce skalne (najwyższy o wysokości 486 m. n.p.m.), szczeliny i wgłębienia. Zbocza

porośnięte są lasem bukowo-grabowo-modrzewiowym z przewagą buczyny sudeckiej, mającej charakter reliktowy. Na szczycie wzgórza eksponują się ruiny XIV-wiecznego zamku z zachowaną gotycką bramą wjazdową. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym o naturalnym charakterze jest buczyna sudecka, której wschodnia granica zasięgu przebiega właśnie tutaj. Na mniejszej powierzchni występuje również las bukowo-grabowy. Zbadaną florę rezerwatu reprezentuje ok. 160 gatunków roślin naczyniowych i ok. 60 gatunków mszaków. Najcenniejsze chronione gatunki to: śnieżyczka przebiśnieg, wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity oraz marzanka wonna. Gatunki górskie reprezentują: jodła, kokoryczka okółkowa, paprocie - zanokcica zielona, paprotnik kolczasty. Interesującym elementem szaty roślinnej rezerwatu są liczne gatunki mszaków. Spotykamy tu również konwalię majową, kruszynę pospolitą, kalinę koralową, paprotkę zwyczajną, pierwiosnkę lekarską, czerniec gronkowy, miodownik melisowaty.

Ruskie Góry - (gmina Pilica) rezerwat leśny, położony w pobliżu miejscowości Smoleń, Złożeniec i Ryczów, powstał w 2000 r. o powierzchni 153,65 ha. Cały teren położony jest na Płaskowyżu Częstochowskim w granicach Ryczowskiego Mikroregionu Skałkowego i stanowi fragment Pasma Smoleńsko-Niegowonickiego, które jest największym pasmem wzgórz przecinającym Zespół Jurajskich Parków Krajobrazowych (najwyższe wzniesienie o wysokości 485 m n.p.m). Cechą charakterystyczną ukształtowania powierzchni rezerwatu jest obecność wzniesień o znacznych różnicach wysokości. Rośnie tu około 20 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową, w tym: kilka gatunków storczyków, wawrzynek wilczełyko, jęczyznik zwyczajny, widłak goździsty, kopytnik pospolity. Do osobliwości florystycznych zaliczono też około 30 gatunków roślin górskich, rzadkich w skali regionu takich jak: przetacznik górski, żywiec dziewięciolistny, zachyłka oszczepowata, zdrojówka rutewkowata czy rzadki storczyk bezzieleniowy - storzan bezlistny. Lasy w rezerwacie tworzy buczyna sudecka przemieszana z niewielkimi, lecz stosunkowo często występującymi płatami jaworzyny górskiej. Fragmentarycznie spotkać można buczynę storczykową i kwaśną buczynę niżową. W rezerwacie tym stwierdzono kilkadziesiąt gatunków ptaków i chronionych chrząszczy z rodziny biegaczowatych.

Kępina - (gmina Irządze) rezerwat leśny, został utworzony w 2005 r., zajmuje 89,58 ha powierzchni, otacza go otulina o powierzchni 73,37 ha, która ma chronić obszar przed działalnością człowieka. Na jego terenie można spotkać m.in. endemiczną warzuchę polską, która występuje tylko w Polsce. Na terenie rezerwatu ingerencja człowieka jest ograniczona do absolutnego minimum, zabronione jest m.in. ścinanie drzew, polowanie, zbieranie runa leśnego itp. Na wilgotnych i lekko zabagnionych terenach rezerwatu występuje tzw. las łęgowy, w którym panuje olsza czarna. W obniżeniach rozwinął się z kolei ols porzeczkowy, czyli las wodny, rosnący na podmokłych terenach. Najcenniejszym pod względem przyrodniczym fragmentem rezerwatu jest otoczenie potoku Rajecznicza w okolicach, którego występuje m.in. bardzo rzadki endemiczny gatunek roślin - warzucha polska oraz inne chronione rośliny jak np. zachyłnik błotny, borówka bagienna, siedmiopalecznik błotny, a także równie rzadkie gatunki leśne, jak wawrzynek wilczełyko, kukułka fuscha, ciemiężyca zielona, widłak goździsty.

W granicach Powiatu znajduje się tylko 1 rezerwat przyrody nieożywionej:

Góra Zborów - (gmina Kroczyce) rezerwat przyrody nieożywionej, utworzony został w 1957 r. w okolicy Podlesic, zajmuje powierzchnię 45 ha. Wzgórze, zwane Berkową Górą o wysokości 463 m n.p.m. zbudowane jest z wapieni górnopaleozoicznych o bogatej rzeźbie krasowej. W skład rezerwatu wchodzi również dwa grzbiety skalne: Góra Zborów o wysokości 464 m n.p.m. oraz niższy Kołoczek. Obszar rezerwatu podlega ochronie ze względu na unikalne formy skalne oraz duże skupiska roślin kserotermicznych. Spotkać tu można stanowisko rzadkiego w Polsce goździka siniego, a także chronionej krzewinki - mącznica lekarska. Generalnie teren rezerwatu porasta roślinność ciepłolubna, murawowa i skalna. Spośród pospolitych gatunków ptaków w szczelinach skalnych żyją pustułki i jerzyki, a w lasach występuje rzadka na Jurze orzechówka.

Park krajobrazowy

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd znajdujący się na terenie powiatu zawierciańskiego jest jednym z ośmiu parków wchodzących w skład Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego.

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd obejmuje teren Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Całkowita powierzchnia parku to 600,85 km² (otuliny 483,88 km²), w tym w granicach Powiatu Zawierciańskiego prawie 180 km². Powierzchnia i budowa geologiczna terenu Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd ma odbicie w zróżnicowaniu krajobrazowym i przyrodniczym. Zbudowany jest głównie ze skał mezozoicznych, zasadnicza część utworów pochodzi z okresu jurajskiego. Czynnikiem wpływającym na rozwój rzeźby tego terenu jest zjawisko krasowienia. Występujące tutaj jaskinie oraz schroniska skalne to jedne z najbardziej interesujących i piękniejszych obiektów. Pierwzoplanową formą krajobrazu PK Orlich Gniazd stanowiącą również jeden z elementów rzeźby krasowej są licznie występujące tu ostańce wapienne zwane inaczej mogotami. Najbardziej charakterystycznymi elementami krajobrazu tego terenu jest mozaika wierzchowin wapiennych, urozmaiconych pasmami skałek oraz rozcinających je, pozbawionych wody dolin krasowych. Budowa geologiczna ma zasadniczy wpływ na warunki hydrologiczne tego obszaru. Omawiany teren jest bardzo ubogi w wody powierzchniowe (rzek i potoków). Mała ilość stałych systemów wodnych uzupełniana jest przez sieć cieków okresowych, które pojawiają się po ulewnych deszczach, szczególnie w okresie letnim. Wiele wód powierzchniowych ginie pod ziemią w tzw. ponorach, by wypłynąć ponownie w pewnej odległości w postaci źródła krasowego zwanego także wywierzyskiem. Urozmaicona rzeźba terenu, niejednorodny mikroklimat i stosunki glebowe oraz bogata przeszłość historyczna są przyczyną różnorodności zbiorowisk roślinnych, jakie spotykamy na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, a tym samym w PK Orlich Gniazd. Występują tu bardzo blisko siebie zbiorowiska roślinne, które wykazują skrajne cechy pod względem florystycznym i ekologicznym. Spośród zwierząt na szczególną uwagę zasługują nietoperze, które znajdują ostoje w licznych na terenie parku jaskiniach, schroniskach skalnych i starych wyrobiskach. Występuje tu kilkanaście gatunków tych ssaków. Na terenie parku występuje także wiele rzadkich ciepłolubnych gatunków bezkręgowców. Na uwagę zasługuje także obfitująca w gatunki rzadkie i endemity specyficzna fauna drobnych bezkręgowców żyjących w jaskiniach. Przez ruiny średniowiecznych zamków prowadzi Szlak Orlich Gniazd, który stanowi główną oś turystyczną Jury. Zamki usytuowane na niedostępnych skalnych wzniesieniach - orle gniazda, dały nazwę PK Orlich Gniazd. Większość z nich powstało w XIV w., stanowiły wtedy linię umocnień na południowo-zachodniej granicy państwa piastowskiego. Są to m.in. zamki w Morsku, Smoleniu czy też jeden z największych w Europie - zamek w Podzamczu, który powstał nieco później - w XVI w. Bardzo interesującym elementem krajobrazu są również obiekty sakralne np. zespół kilku kościołów w Pilicy (w otulinie parku). Wśród pałaców wyróżnia się Pałac Padniewskich w Pilicy.

Obszary NATURA 2000

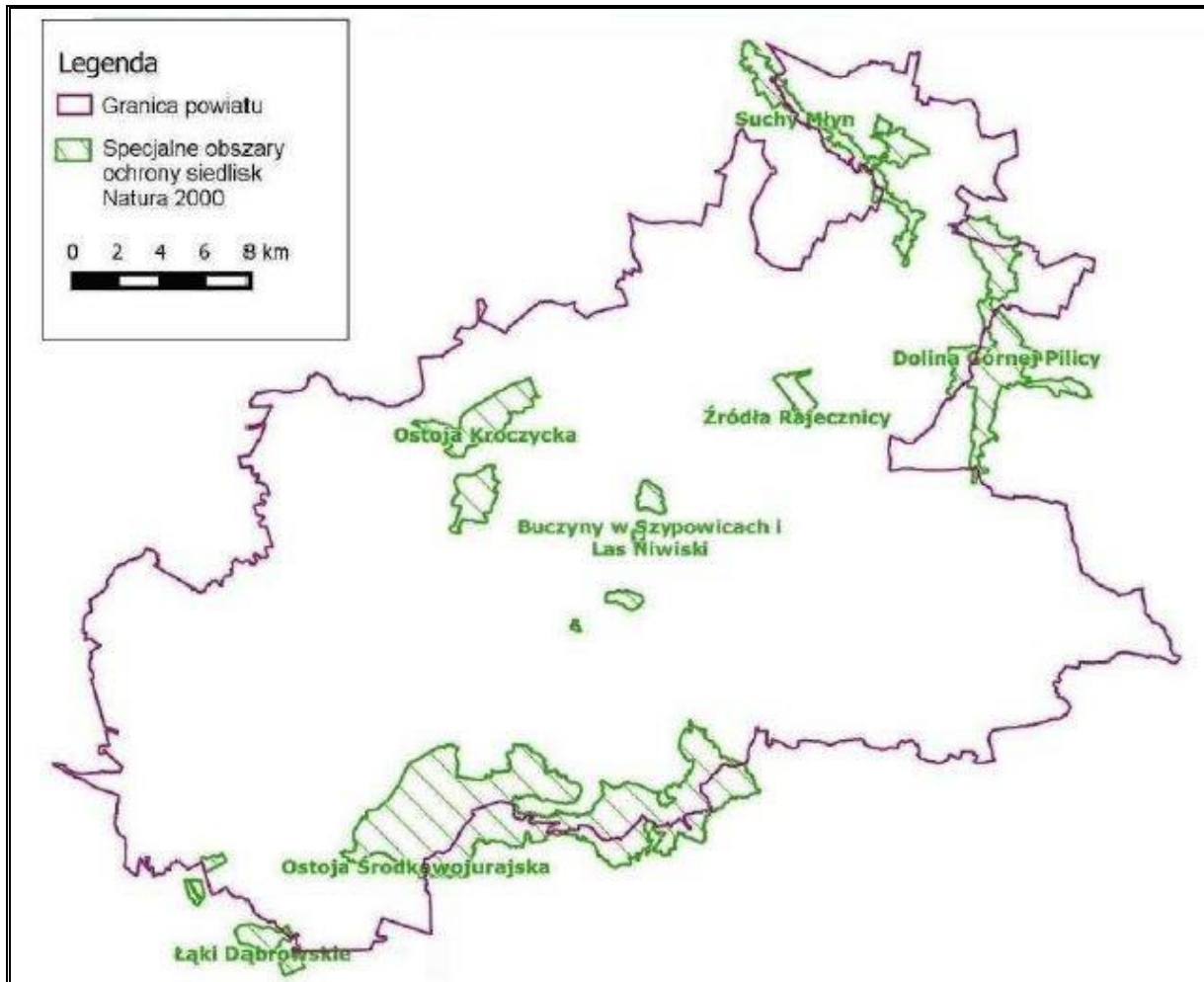
Na terenie powiatu zawierciańskiego wydzielono 7 obszarów siedliskowych Natura 2000 (rys. 1). Trzy z nich położone są na terenie powiatu w całości, tj.:

- Ostoja Kroczycka (kod obszaru PLH240032) - 1 391,2 ha,
- Źródła Rajecznicy (kod obszaru PLH240033) - 194,3 ha,
- Buczyny w Szypowicach i Las Niwiski (kod obszaru PLH240034) - 256,1 ha.

Cztery leżą na terenie powiatu tylko w części, tj.:

- Dolina Górnej Pilicy (kod obszaru PLH260018) – powierzchnia całkowita wynosi 11 195,1 ha, w granicach powiatu znajduje się ok. 855 ha,
- Ostoja Środkowojurajska (kod obszaru PLH240009) – powierzchnia całkowita wynosi 5 767,5 ha, w granicach powiatu znajduje się ok. 4 083 ha,
- Suchy Młyn (kod obszaru PLH240016) – powierzchnia całkowita wynosi 518,1 ha, w granicach powiatu znajduje się ok. 265 ha,

- łąki Dąbrowskie (PLH240041) – powierzchnia całkowita wynosi 384,8 ha, w granicach powiatu znajduje się ok. 51,2 ha.

Rysunek 1. Mapa obszarów Natura 2000 w powiecie zawierciańskim
(Źródło: <http://katowice.rdos.gov.pl/>)

Pomniki przyrody

Obecnie na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się 60 pomników przyrody, a dominującymi obiektami są pojedyncze drzewa i grupy drzew. W poszczególnych gminach powiatu liczba pomników przyrody przedstawia się następująco:

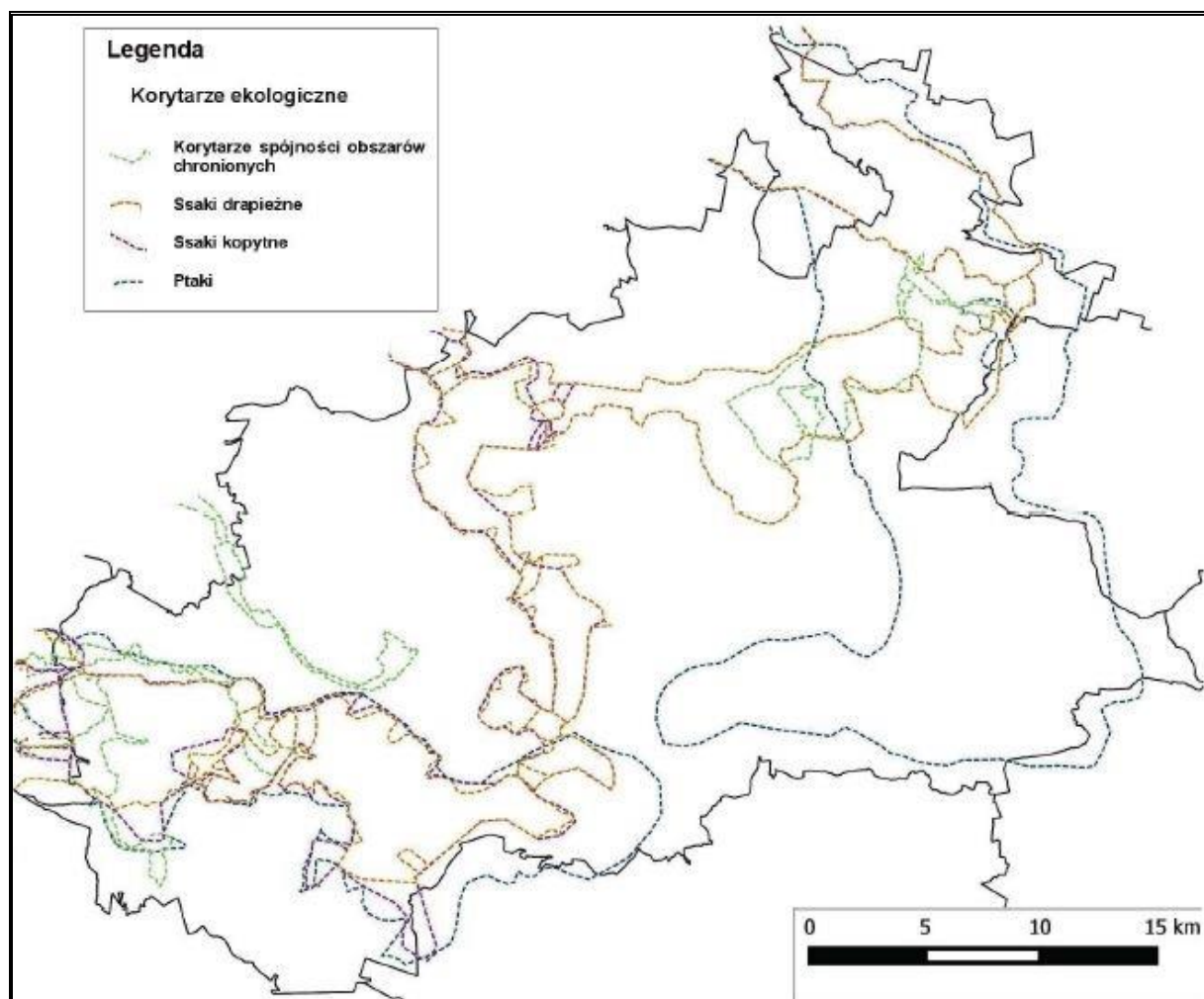
- Irządze – 5 szt.,
- Kroczyce – 2 szt.,
- Łazy – 1 szt.,
- Ogrodzieniec – 1 szt.,
- Pilica – 14 szt.,
- Poręba – 3 szt.,
- Szczekociny – 8 szt.,
- Włodowice – 3 szt.,
- Żarnowiec – 21 szt.,
- Zawiercie – 2 szt.

Użytki ekologiczne

W powiecie zawierciańskim aktualnie znajduje się 8 użytków ekologicznych. Większość z nich to tereny podmokłe, głównie torfowiska. Są one zlokalizowane w gminie Szczekociny, a tylko jeden użytek znajduje się w mieście Pilica.

Korytarze ekologiczne

Na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się sieć korytarzy ekologicznych, którymi przemieszczają się ssaki i ptaki (rys. 2). Znajdują się tu także trzy korytarze spójności obszarów chronionych o randze regionalnej.

Rysunek 2. Lokalizacja korytarzy ekologicznych na terenie powiatu

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019

Lasy

Powierzchnia gruntów leśnych w powiecie zawierciańskim wynosi 30 818,13 ha, co stanowi 30,4% ogólnej powierzchni powiatu (wg GUS, stan na 31.12.2017 r.). Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 r. powinien wynosić 30%, a po 2050 r. 33%. Powiat zawierciański spełnia zatem wymóg KPZL na rok 2020, a osiągnięcie wymogu na 2050 r. nie jest zagrożone.

Największe skupiska terenów leśnych występują w południowo-zachodniej i południowej części powiatu. Najsilniej zalesione są gminy Ogrodzieniec, Łazy i Poręba (ponad 40%). W części tej lasy związane są w dużym stopniu z dolinami rzek, głównie Czarnej Przemszy, Mitręgi

oraz w mniejszym stopniu Potoku Ogrodzenieckiego, Centurii i innych mniejszych cieków. Większe skupiska leśne występują też w części centralnej, tj. w gminie Kroczyce i Włodowice (ponad 30%).

Według danych GUS za 2017 r., lasy prywatne w powiecie zawierciańskim stanowią aż 48,3% ogólnej powierzchni lasów. Ponad połowę (51,7%) stanowią lasy państwowe i gminne, z których około 98,9% to lasy stanowiące własność Skarbu Państwa. Nadzór na lasami państwowymi sprawują nadleśnictwa:

- Nadleśnictwo Siewierz – nadzór na powierzchni 5857 ha – gminy: Łazy, Ogrodzieniec, Poręba, Włodowice i Zawiercie. Obowiązuje: Uproszczony Plan Urządzania Lasu na lata 2019-2028.
- Nadleśnictwo Olkusz – nadzór na powierzchni 4380 ha – gminy: Pilica, Ogrodzieniec, Zawiercie i Żarnowiec. Obowiązuje: Uproszczony Plan Urządzania Lasu na lata 2012-2021.
- Nadleśnictwo Koniecpol – nadzór na powierzchni 3522 ha – gminy: Irządze, Szczekociny, Kroczyce i Włodowice. Obowiązuje: Uproszczony Plan Urządzania Lasu na lata 2015-2024.

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa jest powierzony Nadleśnictwom. Struktura własnościowa lasów prywatnych jest dosyć zróżnicowana (m.in. indywidualni właściciele, wspólnoty, lasy gminne i inne). Gospodarowanie w prywatnych gospodarstwach leśnych jest utrudnione ze względu na duże rozdrobnienie powierzchni leśnej (mała powierzchnia lasów należąca do jednego właściciela), często podzielonej na niewielkie kompleksy leśne. Częściowym rozwiązaniem problemu poprawy struktury wielkości gospodarstw leśnych mogą być stowarzyszenia leśne, zrzeszające właścicieli lasów.

Stan zdrowotny i sanitarny lasu w powiecie zawierciańskim jest dobry.

Gleby i zasoby naturalne

Powiat zawierciański zajmuje powierzchnię 1 003 km² i jest jednym z większych obszarowo powiatów województwa śląskiego. Jest to powiat ziemski, na którego terenie leży 6 miast i 139 miejscowości wiejskich. Mieszkańcy wsi stanowią 36% ogólnej populacji powiatu, a liczba gospodarstw rolnych szacowana jest na 14 960 szt., dlatego rolnictwo w dalszym ciągu pozostaje jedną z głównych gałęzi rozwoju większości gmin.

Obszary rolne łącznie zajmują 62% ogólnej powierzchni Powiatu, z czego 75% użytków rolnych stanowią grunty orne. Aż w 7 gminach udział użytków rolnych do ogólnej powierzchni przekracza 50%, są to: Irządze, Kroczyce, Pilica, Szczekociny, Włodowice, Zawiercie i Żarnowiec. W gminach Irządze, Szczekociny, Żarnowiec i Pilica dominują gleby wysokiej przydatności rolniczej zaliczane do klas bonitacyjnych I-IV. W pozostałej części Powiatu naturalne uwarunkowania są skromniejsze, choć na dużych obszarach gmin takich jak Włodowice, Ogrodzieniec czy Łazy rolnictwo jest wciąż silnym fundamentem rozwojowym i podstawą egzystencji dużej części populacji.

W ostatnich latach obserwuje się silny trend spadku powierzchni wykorzystywanych rolniczo spowodowany przekazywaniem gruntów na cele nierolnicze oraz wyłączeniem z użytkowania rolniczego z przyczyn ekonomicznych gruntów najsłabszych.

Na terenie powiatu zawierciańskiego odnotowuje się dwa osuwiska: w sołectwie Grabowa oraz sołectwie Wysoka (gminy Łazy). Ponadto na terenie ww. sołectw zidentyfikowano również obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych ziemi.

Zagrożenia związane z występowaniem osuwisk i ruchów masowych uwzględnia się w planowaniu przestrzennym na szczeblu gmin.

Zgodnie z Ogólnodostępną Platformą Informacji „*Tereny przemysłowe i zdegradowane*” na terenie powiatu znajduje się 19 obszarów przemysłowych i zdegradowanych, które zajmują łączną powierzchnię 128,48 ha, co stanowi niespełna 0,13% powierzchni powiatu. Wśród nieużytków przemysłowych zinventaryzowano tereny nieczynnych kamieniołomów, wyrobiska i zwałowiska po górnictwie rudnym i węgla brunatnego, wyrobisko gliny oraz byłe zakłady przemysłowe. Do obszarów tych należą:

Gmina Włodowice:

- Kamieniołom Kolonia,
- Kamieniołom Góra Włodowska I,
- Kamieniołom Góra Włodowska II,
- Nieczynny kamieniołom Pasieki,
- Kamieniołom Gajowa I,
- Kamieniołom Gajowa II,
- Kamieniołom Rzędkowskie Gaje,
- Kamieniołom Biała Góra,
- Kamieniołom Rzędkowice I,
- Kamieniołom Rzędkowice II,
- Kamieniołom Kolcówki,
- Wyrobiska Parkoszowice,
- Zwałowisko Rudniki,

Gmina Łazy:

- Kamieniołom,
- Tereny po zamkniętych grupach torów na st. Łazy,
- Teren po wydobyciu węgla brunatnego,
- Kamieniołom (Cementownia Wysoka),

Gmina Ogrodzieniec:

- Nieczynny teren Izolacji Materiałów PIMP "Izolacja",

Gmina Szczekociny:

- Wyrobisko gliny.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się 41 złóż kopalin, z których 3 są eksploatowane. Eksploatację prowadzi się na złożach dolomitu, piasków i żwirów oraz surowców ilastych.

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na terenie powiatu zawierciańskiego reprezentowane są głównie przez ciekę, które swój początek biorą na terenie powiatu, tj.: Warta, Przemsza, Pilica oraz ich dopływy: Mitręga, Krztynia, Białka, Potok Ogrodzieniecki, Potok Parkoszowicki, Kośmidrówka, Uniejówka. Ponadto na terenie powiatu swój początek ma Centuria będąca dopływem Białej Przemszy. Zlewnie niższych rzędów kształtują niewielkie strugi tworzące w większości system dorzecza Krztyni (Żebrówka, Więcka, Białka, Wodząca i inne). Natomiast wody powierzchniowe stojące występują sporadycznie przede wszystkim w postaci zbiorników zalewowych lub sztucznie regulowanych przez niewielkie budowle hydrotechniczne i nasypy, a także niewielkich stawów i oczek wodnych.

Wody powierzchniowe powiatu zawierciańskiego występują głównie na Obszarze Dorzecza Wisły w regionie wodnym Górnej Wisły, Środkowej Wisły oraz Małej Wisły. Jedynie jednolita część wód powierzchniowych „Warta do Bożego Stoku” należy do Obszaru Dorzecza Odry, region wodny Warty. Poniżej (tab. 1) wyszczególniono jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) wraz z określeniem ich stanu.

Starostwo Powiatowe co roku kontrolowało stan niektórych cieków na terenie powiatu. Rzeka Przemsza była kontrolowana w 2016 i 2017 r., zaś w 2018 r. rzeka Warta, Białka Błotna, Uniejówka oraz Pilica. Badania nie wykazały nieprawidłowości.

Część wód powierzchniowych na terenie powiatu stanowią cieki naturalne, w dobrym stanie. Wynika to z rolniczego charakteru poszczególnych gmin i małej presji przemysłowej. Przyczyną złego stanu pozostałych cieków jest nie tylko presja antropologiczna pochodząca z powiatu, ale również spływy z okolicznych jednostek terytorialnych.

Tabela 1. Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu zawierciańskiego

Lp.	Kod	Nazwa	status JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Aktualny stan JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	RW2000232541392	Dopływ w Szczekocinach	naturalna	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
2.	RW200024254149	Krztynia od Białki do ujścia	naturalna	dobry	poniżej dobrego	zły	zagrożona
3.	RW20005212829	Centuria	naturalna	dobry	poniżej dobrego	zły	niezagrożona
4.	RW2000621229	Mitręga	naturalna	poniżej dobrego	poniżej dobrego	zły	zagrożona
5.	RW2000621231	Przemsza do zbiornika Przeczyce	naturalna	słaby	poniżej dobrego	zły	zagrożona
6.	RW200062128329	Strumień Błędowski	naturalna	umiarkowany	dobry	zły	zagrożona
7.	RW20006216116	Nida do Strugi Dąbie	silnie zmieniona część wód	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
8.	RW20006216616	Mierzawa do Cieku od Gniewięcina	silnie zmieniona część wód	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
9.	RW20006254133	Pilica od źródeł do Dopływu z Węgrzynowa bez Dopływu z Węgrzynowa	naturalna	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
10.	RW200062541469	Żebrówka	naturalna	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
11.	RW20006254152	Dopływ spod Goleniów	naturalna	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
12.	RW20006254154	Dopływ spod Małachowa	naturalna	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
13.	RW20006254156	Dopływ spod Drużykowy	naturalna	co najmniej dobry	dobry	dobry	niezagrożona
14.	RW20006254158	Dopływ spod Nakła	silnie zmieniona część wód	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
15.	RW200062541712	Struga z Michałowa	silnie zmieniona część wód	poniżej dobrego	poniżej dobrego	zły	zagrożona
16.	RW200062541714	Białka	naturalna	dobry	dobry	dobry	zagrożona

Lp.	Kod	Nazwa	status JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Aktualny stan JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
17.	RW20006254189	Zwleczka	naturalna	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
18.	RW20007212529	Trzebyczka	naturalna	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
19.	RW20007212818	Biała Przemsa do Ryczówka włącznie	silnie zmieniona część wód	dobry i powyżej dobrego	dobry	zły	niezagrożona
20.	RW20007254138	Dopływ spod Wywły	naturalna	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
21.	RW200072541449	Krztyńnia do Białki	naturalna	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
22.	RW20009254157	Pilica od Dopływu z Węgrzynowa do Dopływu spod Nakła	silnie zmieniona część wód	umiarkowany	dobry	zły	zagrożona
23.	RW200092541711	Pilica od Dopływu spod Nakła do Kanału Koniecpol-Radoszewnica	naturalna	poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
24.	RW600061811529	Warta do Bożego Stoku	naturalna	słaby	poniżej dobrego	zły	zagrożona

Źródło: Baza danych do Aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju

Wody podziemne

Powiat zawierciański zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną Głównych Zbiorników Wód Podziemnych zaproponowana przez Kleczkowskiego znajduje się w obrębie dwóch jednostek prowincji hydrogeologicznej: górsko-wyżynnej Monokliny Krakowsko-Śląskiej (MKS) i Niecki Miechowskiej (NM). Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) występujące na obszarze powiatu zostały zestawione i scharakteryzowane pod kątem ich jakości w tab. 2. Przedstawione wyniki badań i klasyfikacji wskazują na dobry stan wód podziemnych.

Tabela 2. Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu zawierciańskiego

Lp.	Kod	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Status JCWPd	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	PLGW2000100	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
2.	PLGW2000112	dobry	dobry	dobry	zagrożona
3.	PLGW2000113	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
4.	PLGW2000130	dobry	słaby	słaby	zagrożona
5.	PLGW200084	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
6.	PLGW600099	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło: Baza danych do Aktualizacji Programu wodno-środowiskowego kraju

Ochrona przed powodzią

Wystąpienie stanów powodziowych na terenie powiatu zawierciańskiego ograniczają naturalne warunki środowiskowe, tj. wyżynne położenie powiatu. Gminy: Pilica, Ogrodzieniec, Kroczyce oraz częściowo Zawiercie i Włodowice posiadają urozmaiconą rzeźbę terenu o wysokościach względnych powyżej 400 m n. p. m. W dolinie Pilicy (gminy Żarnowiec i Szczekociny) są dobrze wykształcone terasy zalewowe. W razie powodzi stanowią one naturalny zbiornik gromadzący nadmiar wody.

Zagrożenia powodziowe - związane ze zwiększeniem ilości przepływającej wody przy jednoczesnym zmniejszeniu spadku nachylenia przepływu wody występuje w kilku miejscach:

- dolina Przemszy wraz z systemem dorzeczy (tereny gmin Łazy i Poręba),
- dolina Pilicy poniżej Wierbki wraz z zasilającymi potokami.

Niezbyt duże zróżnicowanie topograficzne na terenie gminy Żarnowiec i Szczekociny, wykształcony taras zalewowy na terenie Doliny Pilicy w tych gminach oraz fakt, iż 60% zlewni Pilicy znajduje się na terenach tych dwóch gmin sprawia, iż właśnie tam mogą wystąpić okresowe zmiany w bilansie wodnym, a w ich efekcie może dochodzić do podtapiania i zalewania.

Powietrze atmosferyczne

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu zawierciańskiego jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady usługowe, z których spaliny są emitowane przez kominy niższe niż 40 m),
- emisję z zakładów przemysłowych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję napływową.

Ocenę jakości powietrza w województwie śląskim oparto na „**Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie śląskim, raport wojewódzki za rok 2018**” przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Katowicach. Jak już wspomniano powyżej powiat zawierciański należy do **strefy śląskiej – kod strefy PL2405**.

Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiono w tab. 3 i w tab. 4.

Tabela 3. Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia w latach 2015-2018

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2015-2018 dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru powiatu wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia			
	PL2405			
Kod strefy	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Pył zawieszony PM10	C	C	C	C
Pył zawieszony PM2,5	C, C1	C, C1	C, C1	C
Dwutlenek siarki	A	A	C	A
Dwutlenek azotu	A	A	A	A
Tlenek węgla	A	A	A	A
Ozon	C, D2	C, D2	C, D2	C
Ołów	A	A	A	A
Kadm	A	A	A	A
Nikiel	A	A	A	A
Arsen	A	A	A	A
Benzen	A	A	A	A
Benzo(a)piren	C	C	C	C

Źródło: Czternasta, piętnasta, szesnasta oraz roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2015, 2016, 2017, 2018 r., WIOŚ Katowice

Tabela 4. Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony roślin w latach 2015-2018

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w latach 2015-2018 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru powiatu wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia			
Kod strefy	PL2405			
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Tlenki azotu	A	A	A	A
Ozon	C, D2	C, D2	C, D2	C
Dwutlenek siarki	A	A	A	A

Źródło: Czternasta, piętnasta, szesnasta oraz roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2015, 2016, 2017, 2018 rok, WIOŚ Katowice

Wynikiem rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim w 2018 r. jest klasyfikacja stref wykonana dla kryterium ochrony zdrowia i kryterium ochrony roślin. Zgodnie z klasyfikacją:

- ze względu na ochronę zdrowia klasa C:
 - ✓ dla pyłu zawieszzonego PM10 i benzo(a)pirenu w 5 strefach (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa i strefa śląska) oraz dla PM2.5 w 5 strefach (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa i strefa śląska),
 - ✓ dla ozonu w aglomeracji górnośląskiej i strefie śląskiej oraz klasa D2, ze względu na przekraczanie poziomu celu długoterminowego w 5 strefach obejmujących całe województwo,
 - ✓ dla dwutlenku siarki w strefie śląskiej.
- ze względu na ochronę zdrowia klasa A:
 - ✓ dla dwutlenku azotu w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, miastach Bielsko-Biała i Częstochowa oraz w strefie śląskiej,
 - ✓ dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla - we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
- ze względu na ochronę roślin w strefie śląskiej:
 - ✓ klasa C - przekroczenie poziomu docelowego ozonu,
 - ✓ klasa A – brak przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tlenków azotu i dwutlenku siarki.

Stacja pomiarowa monitoringu powietrza WIOŚ w strefie śląskiej w powiecie zawierciańskim znajduje się w Zawierciu przy ul. Skłodowskiej-Curie, na której badane są pył zawieszony PM10, 24-godzinny, benzo(a)piren, 24-godzinny. Wyniki przeprowadzonych pomiarów, a także wartości uzyskane na podstawie modelowania w gminach powiatu zawierciańskiego w latach 2014-2017 przedstawiono w tab. 5.

Tabela 5. Wyniki pomiarów jakości powietrza w strefie śląskiej (powiat zawierciański) w latach 2014-2017

Lp.	Rok kalendarzowy	PM10	PM2,5	Benzen	SO ₂	NO ₂	Pb
		[µg/m ³]					
Stacja pomiarowa Zawiercie, ul. Skłodowskiej-Curie							
1.	2014	40	-	-	-	-	-
2.	2016	35	-	-	-	-	-
Irządze							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	22	1,7	6	10	0,02
Kroczyce							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02

2.	2017	33	23	1,7	6	12	0,02
Łąży							
1.	2015	36	26	1,5	10	19	0,02
2.	2017	34	24	1,7	9	16	0,02
Ogrodzieniec							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	23	1,7	8	15	0,02
Pilica							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	22	1,7	6	11	0,02
Poręba							
1.	2015	36	26	1,5	10	19	0,02
2.	2017	34	24	1,7	9	19	0,02
Szczekociny							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	23	1,7	6	10	0,02
Włodowice							
1.	2015	36	26	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	23	1,7	7	14	0,02
Zawiercie							
1.	2015	39	26	1,5	10	19	0,02
2.	2017	40	26	1,7	11	20	0,02
Żarnowiec							
1.	2015	33	24	1,5	10	19	0,02
2.	2017	33	22	1,7	6	8	0,02

Źródło: Aktualny stan jakości powietrza w latach 2014-2017, WIOŚ Katowice

Gospodarka odpadami

Odpady komunalne

Dane do analizy zaczerpnięto z publikowanych Analiz stanu gospodarki odpadami poszczególnych gmin za 2018 r. oraz Sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi z 2018 r.

W 2013 r. obowiązek odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach domowych przejęły gminy. Dodatkowo Gmina Zawiercie przejęła obowiązek ten dla odpadów komunalnych powstających na terenie nieruchomości niezamieszkałych. Ilości odebranych odpadów komunalnych w podziale na gminy powiatu przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6. Odpady komunalne odebrane od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w 2018 r.

Jednostka terytorialna	Odpady z nieruchomości zamieszkałych za rok 2018			Odpady komunalne z nieruchomości niezamieszkałych za 2017 r. [Mg/rok]
	Odpady komunalne łącznie	Odpady niesegregowane (zmieszane)	Odpady zebrane selektywnie „u źródła”	
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	
Powiat zawierciański	37 989,263	27 100,100	10 889,163	11 928,928
Irządze	463,140	332,770	130,370	188,43
Kroczyce	1 986,850	1 473,790	513,060	3 743,89*
Łazy	5 053,900	3 479,720	1 574,180	341,497
Ogrodzieniec	2 381,400	981,720	1 399,680	200,13
Pilica	2 424,705	1 912,070	512,635	341,73
Poręba	3 335,188	2 477,160	858,028	124,15
Szczekociny	4 095,510	2 437,120	1 658,390	338,96
Włodowice	1 264,780	864,900	399,880	352,36
Zawiercie	16 149,640	12 534,300	3 615,340	6200,241*
Żarnowiec	834,150	606,550	227,600	97,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Analiz stanu gospodarki odpadami poszczególnych gmin za rok 2018, Sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi z 2018 r. oraz GUS

Objaśnienia: * - dane z gminy za 2018 r.

Istotnym wskaźnikiem efektywności segregowania odpadów przez mieszkańców jest ilość odpadów zmieszanych odebranych od mieszkańców w ciągu roku. Domniemywać można, że im wyższy wskaźnik tym stopień wysegregowania odpadów z głównego strumienia jest gorszy.

Hałas

Hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na terenie powiatu zawierciańskiego jest hałas komunikacyjny. Hałas przemysłowy ma nieco mniejszy udział w emisji uciążliwych dźwięków, a jego oddziaływanie ma charakter lokalny. Najbardziej narażonym na uciążliwości związane z hałasem jest miasto Zawiercie. Związane to jest z liczbą mieszkańców, gęstością zaludnienia, wielkością zabudowy urbanistycznej, układem komunikacyjnym, koncentracją zakładów przemysłowych i usługowych. Ze względu na transport uciążliwości akustyczne mogą również dotyczyć innych większych miejscowości zlokalizowanych przy głównych szlakach komunikacyjnych, spełniających dodatkowo funkcje ponadlokalne tj. Poręby i Szczekocin, w niewielkim stopniu także Łaz, Kroczyce, Ogrodzieniec i Pilicy. Hałas generowany przez transport kolejowy poza Zawierciem i Łazami może być uciążliwy wzdłuż biegu Centralnej Magistrali Kolejowej na terenie gmin: Włodowice, Kroczyce i Irządze.

Przez powiat zawierciański przebiegają zarówno drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe jak i gminne. Przez teren powiatu tj. Porębę, Zawiercie, Kroczyce i Szczekociny przebiega droga krajowa Nr 78. Droga ta jest podstawą dla ruchu tranzytowego oraz zapewnia sprawną komunikację pomiędzy tymi miejscowościami. W Szczekocinach droga ta łączy się z drogą krajową Nr 46 o długości 5,64 km w granicach powiatu. Ponadto sieć dróg uzupełniają drogi wojewódzkie tj.: droga wojewódzka Nr 790 biegnąca od Dąbrowy Górniczej poprzez Niegowonice w gminie Łazy a następnie Ogrodzieniec i Podzamcze do Pilicy, droga wojewódzka Nr 791 łącząca poprzez Ogrodzieniec Zawiercie z Olkuszem, droga wojewódzka Nr 792 z Kroczyce do Żarek, droga Nr 794 biegnąca z Wolbromia do Koniecpola przez Pilicę i Pradła, droga Nr 795 ze Szczekocin do Secemina w województwie świętokrzyskim oraz droga Nr 796 łącząca Dąbrowę Górniczą z Zawierciem.

Przez powiat zawierciański przebiega jeden z głównych szlaków kolejowych, trasa kolei Warszawsko - Wiedeńskiej, łącząca między innymi Warszawę, Grodzisk Mazowiecki, Skierniewice, Częstochowę, Zawiercie i Granicę (Maczki).

Ponadto Programem Państwowego Monitoringu Środowiska województwa śląskiego na lata 2013-2015 objęta została linia kolejowa nr 4 na terenie gminy Kroczyce, miejscowość Dzibice. Pomiary, na podstawie których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu przeprowadzone zostały w 2015 r. i opisane w niniejszym rozdziale „monitoring hałasu”.

Na terenie powiatu zawierciańskiego znajduje się wiele przedsiębiorstw prowadzących działalność o charakterze produkcyjnym i usługowym, które można uznać za źródła hałasu.

Hałas drogowy

Ostatnie pomiary hałasu drogowego w gminie Zawiercie przeprowadzone zostały w 2006 r. Kolejno w latach 2011-2012 przeprowadzono pomiary w gminach: Kroczyce, Ogrodzieniec (2011 r.) i Pilica (2012 r.). Wyniki pomiarów wraz z mapami akustycznymi tych gmin zostały już przedstawione w obowiązującym „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019”.

Warto nadmienić, iż wykonane w 2006 r. pomiary hałasu drogowego w rejonie ul. Wojska Polskiego w Zawierciu, leżącej w ciągu drogi krajowej 78 wykazały w okresie letnim w pierwszej linii zabudowy na wysokości pierwszej kondygnacji znaczące przekroczenia równoważnego dopuszczalnego poziomu dźwięku zarówno w porze dnia jak i w porze nocy. Zdaniem autorów ww. Programu potrzebna byłaby zatem obiektywna ocena aktualnego stanu klimatu akustycznego w sąsiedztwie DK 78. Autorzy uznali, iż przeglądem ekologicznym powinien zostać objęty cały odcinek DK 78 położony w granicach powiatu zawierciańskiego. Celem takiego przeglądu powinno być sformułowanie konkretnych działań mających na celu ograniczenie hałasu drogowego emitowanego z DK 78. W latach 2015-2018 nie przeprowadzono takiego przeglądu.

Hałas kolejowy

W 2015 r. Programem Państwowego Monitoringu Środowiska województwa śląskiego na lata 2013-2015 objęta została linia kolejowa nr 4 na terenie gminy Kroczyce, miejscowość Dzibice. Pomiary, na podstawie których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu przeprowadzone zostały w 2015 r. i opublikowane w 2016 r. w „Opracowaniu wyników badań i ocenie klimatu akustycznego w wybranym rejonie linii kolejowej na terenie gminy: Kroczyce-Dzibice”.

Rejon badawczy objął linię kolejową nr 4 (Centralna Magistrala Kolejowa), od początku zabudowy w miejscowości Dzibice (koniec wykopu) do wiaduktu w miejscowości Browarek, 2 200 m. W obrębie rejonu badan ustalono jeden punkt referencyjny i dwa punkty pomocnicze (25m i 75 m). W punkcie referencyjnym wykonano 7-dobowe pomiary monitoringowe poziomu hałasu i na ich podstawie dokonano oceny poziomu hałasu względem dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. W punktach pomocniczych wykonano pomiar dobowy w trakcie tygodniowej sesji pomiarowej.

Wartości średnie poziomów dźwięku z okresu 7-dni w tygodniu w porze dnia i w porze nocy dla omawianego punktu referencyjnego w 2015 r. przedstawiono w tab. 7, natomiast wartości maksymalne poziomów dźwięku z okresu 7-dni w roku w 2015 r. przedstawiono w tab. 8.

Tabela 7. Wartości średnich poziomów dźwięku z okresu 7-miu dób w tygodniu dla punktu referencyjnego Dzibice

Lp.	Lokalizacja	Współrzędne geograficzne	Pora dnia/nocy	Poziom dopuszczalny [dB]	Średni pomiar [dB]	Przekroczenie poziomu dopuszczalnego hałasu
1.	Kroczyce-Dzibice (linia kolejowa nr 4)	N 50,596134 E 19,584540	Pora dnia L_{dwn}	64	69,3	5,3
2.			Pora nocy L_n	59	62,1	3,1

Źródło: Opracowanie wyników badań i ocenie klimatu akustycznego w wybranym rejonie linii kolejowej na terenie gminy: Kroczyce-Dzibice

Tabela 8. Wartości maksymalnych poziomów dźwięku z okresu 7-miu dób w roku dla punktu referencyjnego Dzibice

Lp.	Lokalizacja	Współrzędne geograficzne	Pora dnia/nocy	Poziom dopuszczalny [dB]	Średni pomiar [dB]	Przekroczenie poziomu dopuszczalnego hałasu
1.	Kroczyce-Dzibice (linia kolejowa nr 4)	N 50,596134 E 19,584540	Pora dnia L_{AeqD}	61	64,2	3,2
2.			Pora nocy L_{AeqN}	56	65,1	9,1

Źródło: Opracowanie wyników badań i ocenie klimatu akustycznego w wybranym rejonie linii kolejowej na terenie gminy: Kroczyce-Dzibice

Przedstawione powyżej uciążliwości hałasowe powodowane ruchem pociągów na linii kolejowej nr 4 stanowią podstawę do programowania zadań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, prowadzenia planowanych oraz doraźnych działań technicznych i organizacyjnych.

Pola elektromagnetyczne

Sieci i urządzenia elektroenergetyczne

Stacje elektroenergetyczne i linie przesyłowe w powiecie zawierciańskim:

- stacja elektroenergetyczna 220/110 kV „Łośnice” zlokalizowana w pobliżu huty w Zawierciu,
- stacja elektroenergetyczna 220/110 kV Tucznawa,
- linia 220 kV relacji Joachimów-Łośnice,
- linia 220 kV relacji Łośnice-Siersza,
- linia 220 kV relacji Łośnice-Kielce,
- linia 220 kV relacji Łośnice-Koksochemia,
- linia EN400/2 torowa relacji Elektrownia Łągisza - Częstochowa,
- linia EN 110 kV relacji Siewierz-Poręba-Zawiercie,
- linia 110 kV relacji Sędziszów-Szczekociny,
- linia 110 kV relacji Secemin-Szczekociny,
- linia 110 kV relacji Konięcpol-Szczekociny,
- linia 110 kV relacji Zawada-Szczekociny.

Instalacje radiokomunikacyjne

Na terenie powiatu zawierciańskiego głównym operatorem telefonii stacjonarnej jest Telekomunikacja Polska S.A. Najlepsza sytuacja w zakresie dostępności telekomunikacyjnej występuje w obszarach miejskich, gdzie oprócz TP S.A. obszar ten obsługuje operator Netia oraz DIALOG S.A. Natomiast telefonizacja obszarów wiejskich z udziałem TP S.A. oparta jest na sieci przewodowej uzupełnianej stacjami radiowego dostępu abonenckiego.

Ponadto na terenie Powiatu usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy telefonii komórkowych, których szybki rozwój spowodował wzrost źródeł emisji PEM w postaci stacji bazowych. Według wykazu pozwoleń radiowych dla stacji GSM/UMTS/LTE oraz CDMA, wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, iż w powiecie zawierciańskim, istnieje ponad sto stacji bazowych telefonii komórkowej.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach dokonywał pomiarów promieniowania elektromagnetycznego na terenie województwa śląskiego. W latach 2014-2017 przeprowadzone zostały pomiary na terenie 8 gmin powiatu zawierciańskiego. W tab. 9 przedstawiono wyniki tych pomiarów. Pomiary nie wykazały przekroczenia poziomu dopuszczalnego 7 V/m.

Tabela 9. Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz w gminach powiatu zawierciańskiego w latach 2014-2018

Lp.	Data wykonania pomiaru	Lokalizacja punktu pomiarowego poziomu pól elektromagnetycznych częstotliwości 100kHz-3GHz (składowej elektrycznej E) w środowisku	Natężenie pola elektrycznego E* [V/m]
2014 r.			
1.	11.06.2014	ul. 22 Lipca (obecnie Żarecka) Kroczyce	0,20**
2.	04.08.2014	Rynek miasta, Miasto Pilica	0,18**/^
3.	11.08.2014	ul. Leśna/Żarnowiecka, Szczekociny	0,29**
2015 r.			
4.	28.08.2015	ul. Chopina Miasto Poręba	0,61
5.	07.09.2015	Miejscowość – Zabrodzie, Gmina Żarnowiec	0,19**/^
6.	18.09.2015	ul. Pomorska Dzielnica Śródmieście, Miasto Zawiercie	0,71
2016 r.			
7.	18.08.2016	ul. Kościuszki, Ogrodzieniec	0,18**
8.	13.09.2016	ul. Częstochowska, Łazy	0,45
2017 r.			
9.	07.06.2017	ul. Leśna/Żarnowiecka, Szczekociny	0,22**
10.	17.06.2017	Rynek miasta, Miasto Pilica	0,17**
11.	23.06.2017	ul. 22 Lipca (obecnie Żarecka) Kroczyce	0,28**

Źródło: WIOŚ Katowice, sprawozdania z badań za lata 2014-2018

Wyjaśnienia: * - średnia wartość arytmetyczna wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych PEM w zakresie częstotliwości 100kHz-3GHz, w danym punkcie obserwacji w środowisku

** - wynik pomiaru poniżej dolnego przedziału zakresu akredytacji laboratorium w odniesieniu do metody badawczej

^ - wynik pomiaru poniżej progu czułości sondy pomiarowej pola elektrycznego, serii EF 0391, E – Field Probe

4. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu związane są z zasobami przyrodniczymi, klimatem i zanieczyszczeniem powietrza, hałasem, glebami i zasobami naturalnymi, zagrożeniem wód powierzchniowych i podziemnych, zagrożeniem ze strony powodzi oraz gospodarką odpadami.

Do czynników stanowiących zagrożenie dla środowiska przyrodniczego należą zagrożenia abiotyczne: susze i okresy wysokich temperatur w okresie wegetacyjnym, gwałtowne silne wiatry, okiść i szadź, przymrozki wiosenne, powódzie, długotrwałe i obfite opady deszczu w okresie wczesnego lata powodujące erozję gleb i niszczące drogi, erozja gleby i osuwiska, zagrożenia biotyczne: szkodniki owadzie, występowanie grzybów pasożytniczych, szkody od zwierzyny roślinożernej i gryzoni, zagrożenia antropogeniczne: zanieczyszczenie powietrza, szkody górnicze i związane z tym nadmierne przesuszenie lub nadmierne nawodnienie, zagrożenia wynikające z urbanizacji terenu, intensywna penetracja terenów leśnych przez zbieraczy grzybów i owoców leśnych, zagrożenia pożarami.

Na środowisko powiatu zawierciańskiego oddziaływać będą czynniki antropogeniczne, tj. przedsięwzięcia inwestycyjne i budowlane określone w harmonogramie Programu. Oddziaływanie to występować będzie przede wszystkim na etapie realizacji inwestycji. Szczegółowy opis inwestycji, ich oddziaływania oraz koniecznych działań zapobiegawczych, ograniczających oraz kompensacyjnych przedstawiono w pkt. 7 i 8 niniejszego opracowania.

Dla powierzchni lasów główne zagrożenia związane są z pożarami. Pewne zagrożenie mogą powodować także szkodniki. W związku z powyższym niezbędne są działania pielęgnacyjne zaplanowane do realizacji w niniejszym dokumencie. W związku z realizacją inwestycji zagrożeniem może być zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi w wyniku awarii wykorzystywanego sprzętu i środków transportu, zanieczyszczenie powstającymi odpadami lub niewłaściwie przechowywanymi materiałami.

Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie powiatu zawierciańskiego może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich takich jak: kadm i ołów. Zanieczyszczenia te występują przede wszystkim:

- na terenach i w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych,
- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Na terenie powiatu zawierciańskiego głównymi zagrożeniami dla powierzchni ziemi są:

- dwa osuwiska: w sołectwie Grabowa oraz sołectwie Wysoka (gminy Łazy). Ponadto na terenie ww. sołectw zidentyfikowano również obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych ziemi,
- 19 obszarów poprzemysłowych i zdegradowanych, które zajmują łączną powierzchnię 128,48 ha. Wśród nieużytków poprzemysłowych zinwentaryzowano tereny nieczynnych kamieniołomów, wyrobiska i zwałowiska po górnictwie rudnym i węgla brunatnego, wyrobisko gliny oraz byłe zakłady przemysłowe,
- lokalne zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi, głównie kadmem i ołowiem,
- zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,

- nielegalne wydobycie kopalin.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu zawierciańskiego są:

- odpady przemysłowe i komunalne, które generują do środowiska specyficzne składniki mineralne: siarczany, chlorki oraz metale. Zanieczyszczenia zawarte w odpadach na skutek wymywania przez wody opadowe przedostają się do wód powierzchniowych, a w wyniku infiltracji zanieczyszczają również wody podziemne. Składowiska na terenie powiatu posiadają piezometry, w których mierzony jest poziom lustra wody i badana jakość wody podziemnej,
- ścieki komunalne, deszczowe i przemysłowe – pomimo działających oczyszczalni ścieków, ze względu na dość nisko stopień skanalizowania, część ścieków bytowo-gospodarczych odprowadzana jest do cieków powierzchniowych,
- ścieki deszczowe przede wszystkim z centrów miast i gmin, dróg przelotowych oraz parkingów i stacji paliw zanieczyszczają wody powierzchniowe i podziemne głównie substancjami ropopochodnymi sptukiwanymi z nawierzchni,
- brak kanalizacji – z części terenów nie posiadających kanalizacji sanitarnej ścieki odprowadzane są do nieszczelnych, przydomowych osadników – szamb, skąd zanieczyszczenia przedostają się do wód gruntowych oraz do cieków powierzchniowych. Ścieki socjalno-bytowe wprowadzają głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT5, ChZT, azot amonowy i fosforany,
- hodowle przemysłowe – najbardziej niebezpieczne dla środowiska wodnego są gospodarstwa rolne prowadzące hodowle, z uwagi na produkowaną gnojowicę. Nieprawidłowe wylewanie gnojowicy na pola i ich nawożenie, zanieczyszcza wody podziemne powodując wzrost zawartości związków azotu, zmianę barwy, zapachu, podwyższoną utleniałość oraz możliwość wystąpienia zanieczyszczeń bakteriologicznych,
- intensywna gospodarka rolna – zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych,
- tereny przemysłowe – antropogeniczna zmiana powierzchni terenu w skutek działalności gospodarczej prowadzonej przez zakłady przemysłowe. Dotyczy to również ścieków przemysłowych, niewystarczająco podczyszczonych przed odprowadzeniem. Zagrożenie skażenia gleby występujące na terenach zdegradowanych (poprzemysłowych). Gleby te zawierają ponadnormatywne zawartości metali ciężkich, tj. ołowiu i kadmu. Zanieczyszczenia te wymywane wodami opadowymi, przedostają się do wód powierzchniowych i podziemnych,
- transport drogowy i kolejowy – zagrożeniem dla środowiska wodnego są sptywy opadowe z dróg i nasypów kolejowych, które niosą substancje organiczne (materiały pędne, smary, oleje, środki czyszczące i konserwujące i inne) oraz substancje nieorganiczne (sole używane przy gołodledzi i inne),
- cieki powierzchniowe prowadzące wody pozaklasowe zanieczyszczenia wód powierzchniowych stają się udziałem również wód podziemnych w obszarach występowania więzi hydraulicznej między nimi i lokalizacji cieku w zasięgu wpływu drenażu wywołanego eksploatacją studni.

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu zawierciańskiego jest komunikacja oraz niska emisja. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m. in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. W okresie zimowym, zanieczyszczenia komunikacyjne mogą powodować powstawanie smogu, a w okresie letnim tzw. smogu fotochemicznego. Zanieczyszczenia emitowane przez pojazdy w wyniku reakcji fotochemicznej przyczyniają się do tworzenia ozonu przyziemnego. Największa emisja tych zanieczyszczeń zlokalizowana jest w rejonach dróg o dużym natężeniu ruchu. Niska emisja na terenie powiatu związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe,

w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie powiatu zawierciańskiego.

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, szczególnie w rejonie drogi krajowej nr 78 relacji Chałupki – Chmielnik, stanowiącej podstawowy szlak komunikacyjny pomiędzy miastami zaliczanymi do Aglomeracji Górnośląskiej a wschodnimi województwami Polski, a także dróg wojewódzkich DW 796 relacji Dąbrowa Górnicza-Zawiercie, DW 790 relacji Dąbrowa Górnicza-Ogrodzieniec-Pilica, DW 791 relacji Wanaty-Zawiercie-Ogrodzieniec-Olkusz-Trzebinia, DW 792 relacji Żarki-Kotowice-Kroczyce, DW 794 relacji Koniecpol-Lelów-Pradła-Pilica-Wolbrom-Skała-Kraków, DW 795 relacji Secemin-Szczekociny. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń z komunikacji nasilają się zwłaszcza w okresie letnim, z uwagi na obecność turystów. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon pojazdów i nawierzchni dróg.

W związku z realizacją inwestycji zagrożeniem może być zwiększona emisja hałasu pochodząca z maszyn i środków transportu wykorzystywanych w trakcie prac.

5. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Wszystkie działania przewidziane do realizacji w ramach projektu POŚ dla powiatu zawierciańskiego z założenia mają na celu poprawę stanu środowiska. Natomiast poprawa jakości środowiska wpłynie pozytywnie na standard życia mieszkańców i ich zdrowie. Brak realizacji zapisów Programu prowadzić będzie do znaczącego pogorszenia wszystkich elementów środowiska. Do potencjalnych zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ dla powiatu zawierciańskiego należą:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków i niekontrolowanym ich odprowadzaniem,
- wzrost zużycia surowców, energii, wody oraz zmniejszanie się zasobów wodnych,
- pogorszenie jakości powietrza,
- postępująca degradacja gleb,
- utrata bioróżnorodności,
- degradacja walorów krajobrazu,
- zmniejszanie się zasobów leśnych,
- zwiększenie narażenia mieszkańców na ponadnormatywne natężenie hałasu i pól elektromagnetycznych,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby mieć miejsce w przypadku braku realizacji ustaleń Programu, w poszczególnych komponentach ochrony środowiska i innych działaniach wspomagających:

Klimat i powietrze atmosferyczne

Przyjęty w Programie cel „*Poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami*” realizowany będzie między innymi poprzez realizację i wdrożenie aktualnie obowiązującego Programu ochrony powietrza (POP) dla terenu województwa śląskiego, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach, a także poprzez realizację planów gospodarki niskoemisyjnej i programów ograniczania niskiej emisji na szczeblu gmin. Bardzo ważną

sprawą jest przebudowa i modernizacja dróg oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, a montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gmin powiatu. Ponadto istotną kwestią jest także realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych oraz w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw.

Zaniechanie działań zmierzających do ograniczenia emisji gazów i pyłów do atmosfery może prowadzić do stopniowego pogorszenia jakości powietrza atmosferycznego. Brak wdrożenia proekologicznych inwestycji spowoduje pogarszanie się jakości powietrza, na którą wpływ ma emisja niska, przemysłowa i komunikacyjna. Dlatego pozostawienie infrastruktury drogowej w obecnym stanie także wpłynie niekorzystnie na czystość powietrza.

W związku z tym zaniechanie realizacji ustaleń w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego jest działaniem zdecydowanie negatywnym.

Jakość wód podziemnych i powierzchniowych

Przyjęte w Programie cele „*Edukacja ekologiczna dot. gospodarki wodnej*” i „*Ochrona przeciwpowodziowa*” realizowane będą poprzez prowadzenie działań edukacyjnych, promocyjnych i propagujących wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody, a także poprzez budowę, przebudowę i modernizację budowli przeciwpowodziowych.

Zaniechanie działań zmierzających do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych może prowadzić do wystąpienia niekorzystnych zmian jakości wody.

W związku z tym zaniechanie realizacji ustaleń w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych jest działaniem zdecydowanie negatywnym.

Przyroda

Jednym z ważnych ustaleń Programu jest „*Ochrona zasobów przyrodniczych powiatu*”. Zaniechanie działań zmierzających do rozwoju bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej i braku realizacji działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat obszarów Natura 2000 i innych walorów przyrodniczych powiatu może spowodować szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze, a w konsekwencji prowadzić do zanikania elementów różnicujących, takich jak zadrzewienia, zakrzewienia, torfowiska, wilgotne łąki, które pełnią funkcje środowiskotwórcze i krajobrazowe. Zmniejszenie różnorodności krajobrazu spowoduje zanik części siedlisk, a tym samym zaburzenie fauny.

W związku z tym zaniechanie realizacji ustaleń w zakresie ochrony przyrody jest działaniem zdecydowanie negatywnym.

Lasy

Przyjęte w Programie cele w zakresie ochrony lasów to „*Ochrona terenów leśnych*” i „*Opracowanie uproszczonych planów urządzania lasu*” realizowany będą w oparciu o zakup sadzonek drzew i opracowanie uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów stanowiących własność osób fizycznych i wspólnot gruntowych położonych na terenie gmin: Poręba, Szczekociny, Włodowice i Żarnowiec.

Brak realizacji założonych ustaleń tego dokumentu może m. in. spowodować: zahamowanie wzrostu ilościowego i jakościowego zasobów leśnych, a nawet ich zmniejszenie (np. na skutek pożarów lub w wyniku nieracjonalnej gospodarki w lasach prywatnych) oraz ograniczenie korzystnych dla środowiska funkcji ochronnych lasów, zwłaszcza w zakresie ochrony gleb i wód, przyrody oraz ich roli krajobrazowej.

Gleby i zasoby naturalne

Przyjęty w Programie cel ochrony gleb „*Racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi*” realizowany będzie poprzez prowadzenie okresowych badań zanieczyszczenia gruntów ornych.

Z kolei cel „*Ochrona zasobów kopalin*” realizowany będzie poprzez zadania geodezyjne

związane z pracami scaleniowymi gruntów i współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia przez kontrolę.

Brak realizacji założonych ustaleń dokumentu może m. in. prowadzić do zanieczyszczania gleb poprzez nieracjonalne stosowanie w uprawie nawozów, a także niekontrolowane odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do gleby oraz do braku kontroli nad stopniem czystości gleb powiatu.

Ponadto brak realizacji założonych ustaleń może spowodować niekontrolowane wydobycie surowców naturalnych, co może wpłynąć negatywnie na stan powierzchni ziemi oraz na krajobraz.

Hałas

Projekt Programu zakłada „Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu”. Zaniechanie realizacji ustaleń z zakresu ochrony przed hałasem będzie miało niekorzystny wpływ, przede wszystkim na zdrowie ludzi.

Gospodarka odpadami

Projekt Programu zakłada „Zapewnienie właściwego postępowania z odpadami” poprzez prowadzenie nadzoru administracyjnego nad wydanymi decyzjami z zakresu gospodarki odpadami i kontrolę przedsiębiorców.

Zaniechanie realizacji ustaleń z zakresu gospodarki odpadami może doprowadzić do niewłaściwego postępowania z odpadami w sektorze przemysłowym.

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna ma na celu „Zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska”. Prawo do informacji o środowisku jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska i elementem, dzięki któremu społeczeństwo ma możliwość wpływania na procesy podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska. Działania edukacyjne i informacyjne w zakresie ochrony środowiska podejmowane w ramach Programu zmierzają do podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu.

Brak podejmowania działań w tym zakresie sprzyjać będzie rozwojowi konsumpcyjnego stylu życia, zwiększonemu zapotrzebowaniu na surowce, wodę i energię, wzrostowi zanieczyszczenia środowiska. Zaniechanie realizacji ustaleń z zakresu edukacji ekologicznej jest działaniem zdecydowanie negatywnym.

W przypadku, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023 nie zostanie wdrożony, negatywne trendy będą się pogłębiać, a zanieczyszczenie środowiska wzrastać, dlatego realizacja Programu jest niezbędnie konieczna.

6. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

6.1. Identyfikacja i ocena potencjalnych oddziaływań na środowisko zadań ujętych w projekcie POŚ

W „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023” ujęte zostały zadania własne Powiatu - finansowane z budżetu oraz zadania koordynowane - finansowane ze źródeł zewnętrznych.

Identyfikację i ocenę poszczególnych zadań dokonano w tzw. macierzach skutków środowiskowych, które są syntetycznym zestawieniem pozytywnych, negatywnych, bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oddziaływań na poszczególne elementy środowiska, takie

jak: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze i klimat, powierzchnię ziemi, krajobraz, zasoby naturalne. Oceniono także wpływ na zdrowie ludzi i dobra materialne, a także na obszar Natura 2000.

W poniższej tab. 10 oceniono zadania wynikające bezpośrednio z harmonogramu zadań wyznaczonych w POŚ. Zidentyfikowane oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych aspektów środowiskowych przedstawiono stosując następujące oznaczenia:

Rodzaje oddziaływań – definicje:

Bezpośrednie (**B**) - bez interwału czasowego, bez przekształcenia substancji, bez procesów pośrednich, np. wycinka drzew – na krajobraz, budowa drogi – zniszczenie powierzchni gruntów,

Pośrednie (**P**) - z interwałem czasowym, z przekształceniem substancji, z procesami pośrednimi, np. wycinka drzew – na zwierzęta, budowa drogi – na wodę, rośliny.

Charakter prawdopodobnych oddziaływań - oznaczenia:

- Prawdopodobne umiarkowane negatywne oddziaływanie
- 0 Prawdopodobny brak oddziaływania
- Prawdopodobne pozytywne oddziaływanie
- Prawdopodobne oddziaływanie o charakterze zarówno pozytywnym jak i negatywnym

Tabela 10. Ocena zadań uwzględnionych do realizacji w projekcie POŚ dla powiatu zawierciańskiego

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa stanu technicznego dróg powiatowych – utwardzenie dróg i poboczy	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1777 S na odcinku Dzwonowice - Rokitno Etap III Ołudza - Rokitno – poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach lokalnych	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1733 S na odcinku od skrzyżowania z ul. Poniatowskiego w łąkach do skrzyżowania z drogą wojewódzką 790 w Niegowonicach – poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach lokalnych	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Przebudowa mostu na suchym cieku w ciągu drogi powiatowej nr 1767 S Pilica -Żarnowiec w miejscowości Kleszczowa (rozbiórka istniejącego i budowa nowego mostu) – poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach lokalnych	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1709 S, ul. Myśliwska na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 791 w Zawierciu od drogi krajowej nr 78 w Porębie – poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach lokalnych	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Utrzymanie czystości dróg w celu ograniczenia emisji wtórnej (czyszczenie metodą mokrą)	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
	Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza poprzez upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic i wprowadzenie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich	0	P	P	P	P	P	P	P	0	0	P	P
	Realizacja planów gospodarki niskoemisyjnej i programów ograniczania niskiej emisji w gminach powiatu zawierciańskiego	0	B	P	P	P	B	0	P	0	0	0	0
	Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w poszczególnych gminach powiatu zawierciańskiego	0	B	P	P	P	B	0	P	0	0	0	0
	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej należących do powiatu zawierciańskiego	0	B	0	0	0	B	0	P	0	0	0	0
	Termomodernizacja budynku Przychodni Rejonowo - Specjalistycznej w Zawierciu, ul. Piłsudskiego 80 – poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	0	B	0	0	0	B	0	P	0	0	0	0
	Termomodernizacja budynków Domu Pomocy Społecznej wraz z wymianą źródła ciepła, 42-200 Zawiercie, ul. Rzemieślnicza 9 – poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	0	B	0	0	0	B	0	P	0	0	0	0
	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, w tym poprzez kompleksową termomodernizację	0	B	0	0	0	B	0	P	0	0	0	0

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
	Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych oraz emisję niezorganizowaną	0	B	P	P	P	B	0	0	0	0	0	0
	Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw	0	B	P	P	P	B	0	0	0	0	0	0
	Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	0	P	P	P	0	P	0	0	0	0	P	P
	Realizacja i wdrożenie aktualnie obowiązującego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	0	B	P	P	P	B	0	0	0	0	P	P
	Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	0	B	P	P	P	P	0	0	0	0	0	0
	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gmin powiatu zawierciańskiego	0	B	P	P	P	B	0	P	0	0	0	0
	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody	0	B	P	P	P	P	0	0	0	0	0	0
Gospodarowa nie wodami i gospodarcka wodno-ściekowa	Budowa, przebudowa, modernizacja budowli przeciwpowodziowych	0	P	P	P	B	P	B	B	B	P	P	P

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Nadzór administracyjny nad wydanymi decyzjami z zakresu gospodarki odpadami, w tym kontrole przedsiębiorców	0	B	B	P	P	P	P	P	0	0	P	P
Zasoby przyrodnicze	Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000 oraz walorów przyrodniczych powiatu	P	B	B	B	0	0	P	B	0	0	B	B
Ochrona lasów	Zakup sadzonek drzew	P	P	B	B	0	0	P	P	0	0	P	P
	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność osób fizycznych i wspólnot gruntowych położonych na terenie gmin: Poręba, Szczekociny, Włodowice i Żarnowiec	B	P	P	B	P	P	P	B	0	0	P	P

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
Gleby i zasoby naturalne	Badania zanieczyszczeń gruntów ornych	0	P	P	P	P	0	0	0	0	0	P	P
	Zadanie geodezyjne związane z pracami scaleniowymi gruntów	P	P	P	P	0	0	B	B	0	0	0	0
	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż i eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez kontrole	0	P	P	P	0	0	B	B	0	0	0	0
Zagrożenia hałasem	Modernizacja infrastruktury drogowej na obszarze powiatu zawierciańskiego	0	B	P	P	P	B	B	B	0	P	0	0
	Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszenie hal i wymiana maszyn i urządzeń przez zastosowanie obudów dźwiękochłonnych, izolacji akustycznych itp.	0	B	P	0	0	0	P	B	0	0	0	0
	Uwzględnianie terenów narażonych na oddziaływanie hałasu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	0	P	P	P	0	0	0	0	0	0	P	P
Edukacja ekologiczna	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy (organizacja konkursu „Ekologiczne sołectwo”), seminaria, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	0	B	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
	Organizowanie konferencji, szkoleń mających na celu podnoszenie efektywności produkcji rolnej, w tym produkcji żywności	P	B	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Komponent	Nazwa zadania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny	Woda	Klimat i powietrze	Gleby i powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Dobra materialne	Obszary NATURA 2000	Korytarze ekologiczne
	Działania promocyjne i edukacyjne w odniesieniu do możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym m.in. prowadzenie kampanii informacyjnej) oraz w zakresie poszanowania energii, a także uświadamiania mieszkańcom zagrożeń jakie stanowi spalanie odpadów w piecach domowych	0	P	P	P	0	P	0	P	0	P	P	P
	Prowadzenie edukacji ekologicznej z naciskiem na promocję komunikacji zbiorowej, promocję proekologicznego korzystania z samochodów, eco-driving itp.	0	P	P	P	0	P	0	P	0	0	P	P
Działania systemowe	Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023”	0	P	0	P	P	P	P	P	0	0	P	P
	Opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027”	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Z powyższej analizy wynika, iż żadne z zaplanowanych w Programie działań nie spowoduje wyłącznie negatywnego oddziaływania na którykolwiek z komponentów. Prognozuje się, że zdecydowana większość zadań wywoła pozytywny wpływ na środowisko, a jedynie planowane inwestycje mogą powodować oddziaływanie o charakterze zarówno pozytywnym, jak i negatywnym. Dotyczy to zadań związanych z: klimatem i ochroną powietrza atmosferycznego, gospodarowaniem wodami i gospodarką wodno-ściekową oraz ochroną przed hałasem.

1. KLIMAT I POWIETRZE ATMOSFERYCZNE – planowane działania zapisane w Programie w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego będą pozytywnie oddziaływać na środowisko, mimo możliwości pojawienia się negatywnych oddziaływań, które mają znacznie mniejszą skalę oraz wagę, dotyczy to głównie zadań związanych z przebudową dróg i mostów. Zadania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości, będą miały zdecydowanie pozytywny wpływ na poszczególne komponenty środowiska. Takie skutki przyniesie również termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych poprzez kompleksową termomodernizację oraz montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gmin powiatu zawierciańskiego.

2. GOSPODAROWANIE WODAMI I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA – działania zaplanowane w ramach tego komponentu będą pozytywnie oddziaływać na środowisko, pomimo ewentualnie mogących wystąpić negatywnych oddziaływań, o znacznie mniejszej skali, jedynie na etapie budowy budowli przeciwpowodziowych. Należy podkreślić, iż mimo bezsprzecznego pozytywnego oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko, lokalnie pojawić się mogą negatywne skutki oddziaływań tych inwestycji, wyłącznie na etapie ich realizacji.

3. GOSPODARKA ODPADAMI – zadanie przewidziane do realizacji w ramach tego komponentu wynika z obowiązku wydawania decyzji administracyjnych w gospodarce odpadami i przeprowadzania kontroli przedsiębiorców w zakresie spełniania zapisów wydanej przez Starostę decyzji.

4. ZASOBY PRZYRODNICZE I LASY – działania związane z obszarami przyrodniczo cennymi i lasami skutkować powinny poprawą funkcjonowania ekosystemów na terenie powiatu. Obszary chronione oraz lasy stanowią bufor niekorzystnych oddziaływań człowieka na inne komponenty środowiska:

- poprawiają mikroklimat i jakość powietrza,
- retencjonują i oczyszczają wody opadowe,
- stanowią środowisko życia roślin i zwierząt,
- roślinność ogranicza erozję gleby i rozkłada jej zanieczyszczenia,
- lasy i parki mogą osłaniać zabytki przed niekorzystnym oddziaływaniem środowiska, często same stanowią dziedzictwo kulturowe lub są integralną częścią zabytkowych założeń zieleni,
- parki, lasy i tereny zieleni stanowią ważne miejsce wypoczynku mieszkańców, zmniejszając uciążliwość takie jak hałas, zanieczyszczenie powietrza, zwiększenie temperatury.

W harmonogramie Programu zaplanowano działanie pn. „Zakup sadzonek drzew”. Zadanie polegać będzie na zweryfikowaniu stanu drzew oraz zaproponowane zostaną nowe drzewa mogące stać się pomnikami przyrody. Prace te nie będą wychodziły poza zakres określony w art. 82 ust. 1a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Istotnym zadaniem przewidzianym w harmonogramie Programu w ramach ochrony lasów jest także opracowanie uproszczonych planów urządzania lasu dla lasów stanowiących własność osób fizycznych i wspólnot gruntowych. Powyższe działania przyczynią się do poprawy stanu ochrony drzew oraz będą miały pozytywny wpływ na środowisko. Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej z kolei, będzie wpływała na podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

5. GLEBY I ZASOBY NATURALNE – zadania przewidziane do realizacji przez Zarząd Powiatu w ramach tego komponentu, mają na celu m.in. prowadzenie okresowych zanieczyszczeń gruntów ornych oraz

zadania geodezyjne związane z pracami scaleniowymi gruntów. Prawidłowe użytkowanie zasobów ziemi powinno dodatkowo pozytywnie wpłynąć na środowisko. Nie przewiduje się znaczącego wpływu działań chroniących powierzchnię ziemi na jakość powietrza, krajobraz czy zdrowie ludzi.

6. OCHRONA PRZED HAŁASEM – działania ochronne w obszarze hałasu będą miały w dużej mierze charakter monitoringowy i organizacyjny. Nie przewiduje się negatywnych oddziaływań takich działań. Działaniem najbardziej uciążliwym, mogącym przejawiać negatywne oddziaływanie na środowisko, będzie modernizacja infrastruktury drogowej na obszarze powiatu.

7. EDUKACJA EKOLOGICZNA – nie przewiduje się negatywnych oddziaływań realizacji zadań w ramach edukacji ekologicznej. Podejmowane działania sprowadzać się będą do wspierania kształcenia społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska oraz poprawy dostępności informacji o środowisku, a także promowania działań proekologicznych. Pozwoli to zarówno podejmować optymalne działania inwestycyjne i pozainwestycyjne, jak również lepiej monitorować ich realizację.

8. DZIAŁANIA SYSTEMOWE – nie przewiduje się negatywnych oddziaływań realizacji zadań w ramach działań systemowych tj. opracowanie dokumentów strategicznych i raportów z tych dokumentów. Program ochrony środowiska pełni rolę kształtującą i wspomagającą system ochrony środowiska.

Na etapie realizacji POŚ przeanalizowane powinny zostać środowiskowe oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć wymienionych w harmonogramie Programu, dotyczących głównie przebudowy dróg i mostów, modernizacji infrastruktury drogowej i budowy obiektów służących ochronie przeciwpowodziowej. Przedsięwzięcia te, mimo charakteru proekologicznego, lokalnie mogą powodować oddziaływania środowiskowe. Na etapie budowy będą to m.in.:

- naruszenia powierzchni ziemi,
- zakłócenia ruchu drogowego (oraz związane z tym: zwiększona emisja spalin i hałasu z ruchu samochodowego, pylenie z dróg, zmniejszenie bezpieczeństwa na drodze),
- wytwarzanie odpadów budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych, a także możliwe zanieczyszczenie powstającymi odpadami lub niewłaściwie przechowywanymi materiałami,
- emisja spalin i hałasu z maszyn budowlanych,
- konieczność ewentualnej wycinki drzew i krzewów,
- możliwe zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi w wyniku awarii wykorzystywanego sprzętu i środków transportu.

Działania te są niezbędne w celu poprawy jakości stylu życia mieszkańców. Negatywne oddziaływania pojawiające się w trakcie realizacji ww. inwestycji, po zakończeniu prac zostaną całkowicie wyeliminowane.

6.2. Przewidywane oddziaływanie na istniejące formy ochrony przyrody w tym obszary Natura 2000 i korytarze ekologiczne

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 1614 t.j. ze zm.) formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,

- zespoły przyrodniczo - krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Istniejące na terenie powiatu zawierciańskiego formy ochrony przyrody omówione zostały w pkt 3.2. Istotną rolę odgrywają także korytarze ekologiczne opisane w pkt. 3.2. niniejszej prognozy.

Nie przewiduje się żadnego bezpośredniego lub pośredniego znacząco negatywnego wpływu na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (w tym – na integralność i spójność sieci Natura 2000) oraz na istniejące formy ochrony przyrody ani na sieć korytarzy ekologicznych, którymi przemieszczają się ssaki i ptaki. Przez teren powiatu zawierciańskiego przebiegają także trzy korytarze spójności obszarów chronionych o randze regionalnej. Zasięg oddziaływania nie będzie obejmował obszarów zaliczanych do sieci Natura 2000 oraz innych obszarów chronionych ani korytarzy ekologicznych, ponieważ inwestycje prowadzone będą poza granicami tych obszarów.

Oddziaływania wynikające z realizacji zadań inwestycyjnych będą minimalizowane oraz kompensowane, w związku z czym nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko.

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Powyżej w pkt. 6 przedstawione zostały działania, które mogą oddziaływać na środowisko i wywoływać skutki zarówno pozytywne, jak i negatywne. Realizacja części przedsięwzięć wymagać będzie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, dla której uzyskania konieczne będzie opracowanie karty informacyjnej przedsięwzięcia, a w razie konieczności także raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. W trakcie realizacji działań Programu Ochrony Środowiska należy podjąć przede wszystkim środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko tj.:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć z realizacji POŚ,
- miarodajny monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z POŚ oraz zasadami ochrony środowiska,
- egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminach oraz w przepisach prawnych,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska (obecnie są one w posiadaniu różnych podmiotów – Urząd Marszałkowski, WIOŚ, RDOŚ, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin i inne),
- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska,
- cykl działań edukacyjnych dla społeczeństwa.

Inwestycje, które można uznać za wymagające lub mogące wymagać raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko kwalifikuje się na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 71 t.j.).

Potencjalne negatywne oddziaływanie w/w inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, ponieważ wielkość wywoływanych przez

nie oddziaływań środowiskowych zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań i zastosowanych rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy/przebudowy, jak i w fazie eksploatacji, także pozwoli istotnie ograniczyć te oddziaływania. Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazywanie ich uprawnionym firmom do zbierania lub przetwarzania,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną w celu uniknięcia konfliktów społecznych.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim, na etapie budowy, przebudowa dróg powiatowych i mostów oraz budowa budowli przeciwpowodziowych. Są to inwestycje, które na obecnym etapie można uznać za wymagające lub mogące wymagać raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Dz. U. z 2016 r., poz. 71, t.j. ze zm.). Należy zaznaczyć, że jest to jedynie wstępna, bardzo ogólna kwalifikacja przedsięwzięć do procedury oceny oddziaływania na środowisko, natomiast szczegółowe kwalifikowanie należy prowadzić na etapie projektowania i realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

W przypadku, gdyby całkowite uniknięcie danego oddziaływania nie było możliwe i istniałoby niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia cennych elementów przyrody, wówczas konieczne byłoby podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Niemniej na obecnym etapie nie przewiduje się zaistnienia takich szkód w środowisku wywołanych realizacją Programu, które wymagałyby przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

Przy realizacji poszczególnych rozwiązań należy szczegółowo przebadać już konkretne przedsięwzięcia pod kątem ich oddziaływania na środowisko. W wyniku tej analizy koniecznym może okazać się podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych bądź kompensacyjnych, np.:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych w siedliska zastępcze, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie *in situ*,
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,
- stosowanie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych,
- budowa niewielkich zbiorników w dolinach rzecznych jako imitacji starorzeczy (w przypadku konieczności likwidacji naturalnych starorzeczy w związku z budową obwodnic, obwałowań, czy innych prac hydrotechnicznych),
- przeznaczanie jak największej powierzchni rekultywowanych wyrobisk czy innych terenów pod naturalną sukcesję, w umownym „ekologicznym” kierunku rekultywacji.

8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie POŚ

Zdecydowana większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia zarówno z formalnego, jak i ekologicznego punktu widzenia. Ponadto prognoza ta ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań zależą od lokalnej chłonności środowiska lub też od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie, tj. na etapie projektowania nowych inwestycji takich jak np. drogi czy mosty należy rozważyć kilka wariantów tak, aby możliwy był wybór takiego, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Należy jednak podkreślić, iż obecnie nie planuje się lokalizacji nowych dróg i mostów, a jedynie przebudowę już istniejących. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można wówczas rozważyć: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji, tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe. Skutki środowiskowe w przypadku braku realizacji działań zaplanowanych w Programie przeanalizowano w pkt. 5.

9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Przyjmuje się, że metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania będą odpowiadały postanowieniom art. 18, ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r., poz. 799 t.j. ze zm.). Na podstawie tego artykułu organ wykonawczy powiatu zobowiązany jest do sporządzania, co 2 lata raportów z wykonania Programu Ochrony Środowiska i przedstawienia go Radzie Powiatu. Analiza ta powinna zawierać ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy opierać się na wskaźnikach, które przedstawiono w tab. 11.

Tabela 11. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu zawierciańskiego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D	E	F
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne (WIOŚ)	PM10, PM2,5, NO ₂ , ozon, benzo(α)piren	Brak substancji z przekroczeniami
2.			Zmiana stężeń zanieczyszczeń pyłowych pyłu PM10 na stacji pomiarowej WIOŚ (Zawiercie, ul. Skłodowskiej-Curie) w strefie Aglomeracja Górnośląska [%]	PM10	Brak przekroczeń
3.			Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie [Mg/rok]	Ogółem Ze spalania paliw, Krzemowe, Węglowo-grafitowe, sadza	Zmniejszenie wielkości emisji
4.			Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w powiecie [Mg/rok]	Ogółem CO ₂ NO _x CO CO ₂	Zmniejszenie wielkości emisji
5.	Zagrożenia hałasem	Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasem	Miejsca gdzie poziom hałasem przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów (WIOŚ)	Linia kolejowa nr 4 Kroczyce-Dzibice – 62,1-69,3 dB	Poziom hałas nieprzekraczający dopuszczalnych norm
6.	Pola elektromagnetyczne	Zmniejszenie zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	Wartość poziomów pól elektromagnetycznych w 2017 r. w gminach powiatu tj.: Kroczyce, Pilica, Szczekociny	0,28 0,17 0,22	<7
7.	Gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wód i gospodarki ściekowej	% JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód (WIOŚ)	33	100
8.			% JCWPd o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód (WIOŚ)	83	100
9.			Zużycie wody [m ³] (GUS, stan na 31.12.2017 r.)	8 962,3	Zmniejszenie zużycia
10.			Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca [m ³ /M*rok] (GUS)	75,1	Zmniejszenie zużycia

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D	E	F
11.			Stosunek objętości ścieków wymagających oczyszczenia, ale odprowadzonych do środowiska jako nieoczyszczone do objętości odprowadzonych ścieków wymagających oczyszczenia ogółem [%] (GUS)	0,92	Zmniejszenie
12.			Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%] (GUS)	54,1	Zwiększenie
13.			Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów [%] (GUS)	40,6	Zwiększenie
14.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Zapewnienie właściwego postępowania z odpadami	Masa odebranych z nieruchomości zamieszkałych odpadów komunalnych ogółem [Mg/rok] (dane z gmin)	37 989,263	Zmniejszenie ilości powstających odpadów komunalnych
15.			Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie z nieruchomości zamieszkałych [Mg/rok] (dane z gmin)	10 889,163	Zwiększenie ilości odpadów komunalnych zbieranych selektywnie
16.			Ilość odebranych z nieruchomości zamieszkałych zmieszanych odpadów komunalnych [Mg/rok] (dane z gmin)	27 100,100	Zmniejszenie ilości zmieszanych odpadów komunalnych
17.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów przyrodniczych powiatu	Liczba pomników przyrody [szt.] (CRFOP)	60	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
18.			Powierzchnia form ochrony przyrody [ha] (GUS)	33 469,70	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
19.			Powierzchnia terenów zielonych [ha] (GUS)	188,34	Utrzymanie i zachowanie stanu istniejącego lub wzrost
20.	Ochrona lasów	Prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	Lesistość [%] (GUS)	30,4	Sukcesywne dalsze zwiększenie lesistości zgodnie z KPZL
21.			Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	30 818,13	Zwiększenie lesistości

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa (źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D	E	F
22.	Ochrona gleb	Racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi	Powierzchnia gruntów rolnych [% ogółu powierzchni] (Starostwo Powiatowe)	46,70	Odwroćenie tendencji spadkowej
23.	Zasoby naturalne	Ochrona zasobów kopalin	Powierzchnia obszarów przemysłowych i zdegradowanych [ha]	128,48	Zmniejszenie powierzchni zdegradowanych poprzez rekultywację

Źródło: Opracowanie własne

10. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Powiat zawierciański nie jest położony w obszarze przygranicznym, a realizacja projektowanych przedsięwzięć w dokumencie nie tworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter lokalny i ewentualne oddziaływanie projektowanych przedsięwzięć będzie miało jedynie zasięg lokalny. Na etapie sporządzania prognozy stwierdzono, że realizacja działań określonych w projekcie Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

11. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023 wykonana została zgodnie z art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 t.j. ze zm.). Zakres został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach (pismo znak: WOOŚ.411.87.2019.AOK z dnia 16 maja 2019 r.) oraz ze Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo znak: NS-NZ.042.31.2014.MD z dnia 19 marca 2014 r.).

Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu zawierciańskiego na środowisko i stwierdzenie czy realizacja proponowanych zadań sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi.

Przy opracowywaniu „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023”, wykorzystano następujące opracowania sporządzone na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym:

- Długookresową Strategię Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategię Rozwoju Kraju 2020,
- Strategię „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”,
- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planu działań na lata 2015-2020,
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024,
- Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji,
- Strategię Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030,
- Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”,
- Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie” – *Zarząd Województwa Śląskiego przystąpił do opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie oraz odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie,*
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019,
- Strategię Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020.

Ponadto w prognozie przeprowadzono ocenę spójności i zgodności Programu Ochrony

Środowiska z zapisami „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Ponadto oceniono funkcjonowanie korytarzy ekologicznych określonych w opracowaniu pn. „Korytarze ekologiczne w województwie śląskim – koncepcja do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Etap I”.

Podstawowym dokumentem określającym cele ochrony środowiska na szczeblu Unii Europejskiej jest Siódmy Ogólny Unijny Program Działań w Zakresie Środowiska Naturalnego do 2020 r. Program działań skupia się na trzech obszarach priorytetowych: kapitale naturalnym zasobooszczędnej gospodarce niskoemisyjnej i zdrowiu i dobrostanu ludzi.

Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu związane są z zasobami przyrodniczymi, z jakością powietrza i ochroną klimatu, hałasem, polami elektromagnetycznymi, glebami i zasobami naturalnymi, zagrożeniem wód powierzchniowych i podziemnych, zagrożeniem ze strony powodzi oraz gospodarką odpadami. Kluczowymi aspektami ochrony środowiska na terenie powiatu są:

- ochrona środowiska przyrodniczego przed nadmierną presją antropogeniczną (zagrożenie zachowania odpowiednich struktur i powiązań ekologicznych, niewłaściwie prowadzone zabiegi fitosanitarne i pielęgnacyjne, gospodarka leśna),
- ryzyko powodziowe,
- gospodarka wodno-ściekowa (jako źródło zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych).

Dla powierzchni lasów główne zagrożenia związane są z pożarami. Pewne zagrożenie mogą powodować także szkodniki. Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie powiatu zawierciańskiego może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich. Z przeprowadzonych w latach 2006-2011 badań wynikało, że przekroczenie dopuszczalnych zawartości metali ciężkich w glebie powiecie zawierciańskim wystąpiło w przypadku ołowiu (tylko w gminie Zawiercie) oraz kadmu (w 2 punktach w gminie Zawiercie i w 1 punkcie w gminie Łazy). Nie stwierdzono natomiast przekroczenia wartości dopuszczalnych niklu, chromu i rtęci w glebie. Głównymi zagrożeniami dla powierzchni ziemi są:

- tereny predysponowane do rozwoju ruchów masowych ziemi,
- przeobrażenia i degradacja terenów w skutek eksploatacji złóż kopalin,
- zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,
- nielegalne wydobycie kopalin.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu zawierciańskiego są:

- odpady przemysłowe i komunalne, które generują do środowiska specyficzne składniki mineralne: siarczany, chlorki oraz metale,
- ścieki komunalne, deszczowe i przemysłowe,
- ścieki deszczowe, przede wszystkim z centrów miast, dróg przelotowych oraz parkingów i stacji paliw, zanieczyszczają wody powierzchniowe i podziemne głównie substancjami ropopochodnymi splukiwanymi z nawierzchni,
- hodowle przemysłowe – nieprawidłowe wylewanie gnojowicy na pola i ich nawożenie, zanieczyszcza wody podziemne powodując wzrost zawartości związków azotu, zmianę barwy, zapachu, podwyższoną utleniałość oraz możliwość wystąpienia zanieczyszczeń bakteriologicznych,

- intensywna gospodarka rolna – zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych,
- brak kanalizacji – ścieki socjalno-bytowe wprowadzają głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT5, ChZT, azot amonowy i fosforany,
- tereny przemysłowe – gleby te zawierają ponadnormatywne zawartości metali ciężkich, tj. ołowiu i kadmu. Zanieczyszczenia te wymywane wodami opadowymi, przedostają się do wód powierzchniowych i podziemnych,
- transport drogowy i kolejowy – zagrożeniem dla środowiska wodnego są spływy opadowe z dróg i nasypów kolejowych, które niosą substancje organiczne (materiały pędne, smary, oleje, środki czyszczące i konserwujące i inne) oraz substancje nieorganiczne (sole używane przy gołedzi i inne),
- ciekły powierzchniowe prowadzące wody pozaklasowe zanieczyszczenia wód powierzchniowych stają się udziałem również wód podziemnych w obszarach występowania więzi hydraulicznej między nimi i lokalizacji cieków w zasięgu wpływu drenażu wywołanego eksploatacją studni.

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu zawierciańskiego jest komunikacja, z zakładów przemysłowych oraz niska emisja. Uciążliwości związane z emisją zanieczyszczeń z komunikacji nasilają się zwłaszcza w okresie letnim, z uwagi na obecność turystów. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon pojazdów i nawierzchni dróg.

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie powiatu zawierciańskiego. Największy wpływ na stan środowiska z tego źródła mają podmioty gospodarcze tj.: Harsco Metals Polska Sp. z o.o. KERAM Sp. z o.o., Tauron Ciepło Sp. z o.o. Centralna Ciepłownia w Zawierciu, Chemokor Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Betoniarnia Kaczmarek S.C., FOB-DECOR Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe „KOTLEX” A. Kot, W. Leks Sp. J., STEAG Energo Mineral Sp. z o.o., Zakład Przetwórstwa Mięsnego Michał Wojtasik, Anna Szota Spółka Cywilna, Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Jamarc” Marek Żarski, K&K Stone Kaziród Bartosz, KRÓLMET Sp. z o.o., Market Budowlany FORMAT Sp. z o.o., TRADEPOL Sp. z o.o., ANRO Firma Poligraficzno-Handlowa Sp. z o.o., Stalobrex Sp. z o.o., Szczęsny-Zjawiony Sp. z o.o., Spółdzielcza Agrofirma Szczekociny, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. i inne.

Niska emisja na terenie powiatu związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Na środowisko powiatu zawierciańskiego, oprócz czynników abiotycznych i biotycznych, oddziaływać będą także czynniki antropogeniczne, tj. przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowo-montażowe określone w harmonogramie Programu: przebudowa dróg i mostów oraz prace termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej. Oddziaływanie to występować będzie przede wszystkim na etapie realizacji inwestycji. W związku z tym zagrożeniem może być:

- zanieczyszczenie substancjami ropopochodnymi w wyniku awarii wykorzystywanego sprzętu i środków transportu,
- naruszenie powierzchni ziemi,
- zakłócenie ruchu drogowego (oraz związane z tym: zwiększona emisja spalin i hałasu z ruchu samochodowego, pylenie z dróg, zmniejszenie bezpieczeństwa na drodze),
- wytwarzanie odpadów budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych,

- zanieczyszczenie powstającymi odpadami lub niewłaściwie przechowywanymi materiałami,
- emisja spalin i hałasu z maszyn budowlanych,
- konieczność ewentualnej wycinki drzew i krzewów.

Wskazane problemy środowiskowe na terenie powiatu zawierciańskiego znajdują rozwiązanie w ramach zaproponowanych w projekcie POŚ zadań. Natomiast w Prognozie przeanalizowano możliwy wpływ tych zadań na poszczególne elementy środowiska, dziedzictwo kulturowe oraz zdrowie ludzi.

Realizacja POŚ nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Zaproponowane do realizacji działania w ramach POŚ mają pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie w tym przypadku rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Rozwiązania alternatywne dla przedsięwzięć poprawiających walory środowiskowe nie mają uzasadnienia zarówno z formalnego, jak i z ekologicznego punktu widzenia. Ponadto prognoza ta ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań.

W niniejszym dokumencie przedstawione zostały działania, które mogą oddziaływać na środowisko. Realizacja części przedsięwzięć będzie zatem wymagać uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, dla której uzyskania konieczne jest opracowanie karty informacyjnej przedsięwzięcia, a w razie konieczności także raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej.

W trakcie realizacji działań Programu Ochrony Środowiska należy podjąć przede wszystkim środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko tj.:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć z realizacji POŚ,
- miarodajny monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- zapewnienie zgodności wydawanych decyzji administracyjnych z POŚ oraz zasadami ochrony środowiska,
- egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminach utrzymania czystości i porządku w gminach oraz w przepisach prawnych,
- konsolidacja informacji o stanie i ochronie środowiska (obecnie są one w posiadaniu różnych podmiotów – Urząd Marszałkowski, WIOŚ, RDOŚ, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Starostwo Powiatowe, Urzędy Gmin i inne),
- wzmocnienie (finansowe, merytoryczne, sprzętowe, kadrowe) funkcji kontrolnej służb ochrony środowiska,
- cykl działań edukacyjnych dla społeczeństwa.

Wykaz materiałów:

- 1) Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2020-2023, Zawiercie 2019 r.
- 2) Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju, Warszawa 2016 r.
- 3) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Kroczyce za rok 2018.
- 4) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Łazy za rok 2018.
- 5) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Ogrodzieniec za rok 2018.
- 6) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Pilica za rok 2018.
- 7) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Poręba za rok 2018.
- 8) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Szczekociny za rok 2018.
- 9) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Włodowice za rok 2018.

- 10) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Zawiercie za rok 2018.
- 11) Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie gminy Żarnowiec za rok 2018.
- 12) Ankiety z nadleśnictw.
- 13) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, wg stanu na 31.XII.2017 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2018 r.
- 14) Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl/>, dostęp dnia 28.05.2019 r.
- 15) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Warszawa 2013 r.
- 16) geoserwis.gdos.gov.pl/mapy.
- 17) GUS, Bank Danych Lokalnych.
- 18) <http://www.zawiercie.powiat.pl/page/>
- 19) <https://www.uke.gov.pl/>
- 20) Informacje pozyskane z ankietyzacji gmin.
- 21) Informacje pozyskane ze Starostwa Powiatowego w Zawierciu.
- 22) Klasyfikacja stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych województwa śląskiego za 2017 rok, WIOŚ Katowice, 2018 r.
- 23) Ogólnodostępna Platforma Informacji „Tereny przemysłowe i zdegradowane”, <https://opitpp.orsip.pl/imap/>, dostęp dnia 27.05.2019 r.
- 24) Opracowanie wyników badań i ocenie klimatu akustycznego w wybranym rejonie linii kolejowej na terenie gminy: Kroczyce-Dzibice, Katowice 2016 r.
- 25) Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022.
- 26) Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022, Katowice 2017 r.
- 27) Pomiary hałasu środowiskowego Harsco Metals Polska Sp. z o.o., marzec 2018 r.
- 28) Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, Katowice grudzień 2017 r.
- 29) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019, październik 2015 r.
- 30) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Katowice, sierpień 2015 r.
- 31) Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego do roku 2018 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie, Katowice, listopad 2015 r.
- 32) Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, Kraków-Katowice, 2005 r.
- 33) Raport z III etapu realizacji zamówienia „Monitoring chemizmu gleb ornych w Polsce w latach 2015-2017”, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Puławy 2017 r.
- 34) Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2018, WIOŚ, Katowice, kwiecień 2019 r.
- 35) S. Krasowicz, W. Oleszek, J. Horabik, R. Dębicki, J. Jankowiak, T. Stuczyński, J. Jadczyński: „Racjonalne gospodarowanie środowiskiem glebowym Polski”, Polish Journal of Agronomy 2011 r., 7, 43–58.
- 36) Sprawozdanie Burmistrza Miasta i Gminy w Pilicy z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi z 2018 r.
- 37) Sprawozdanie Wójta Gminy Kroczyce z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi z 2018 r.
- 38) Sprawozdanie z badań emisji hałasu do środowiska Centralna Ciepłownia w Zawierciu, listopad 2018 r.

- 39) Sprawozdanie z badań Nr 1753/2015, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Porębie, WIOŚ Częstochowa, 2015 r.
- 40) Sprawozdanie z badań Nr 1756/2015, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Żarnowcu, WIOŚ Częstochowa, 2015 r.
- 41) Sprawozdanie z badań Nr 1758/2015, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Zawierciu, WIOŚ Częstochowa, 2015 r.
- 42) Sprawozdanie z badań Nr 1805/2014, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Kroczykach, WIOŚ Częstochowa, 2014 r.
- 43) Sprawozdanie z badań Nr 262/2017, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Ogrodzieńcu, WIOŚ Częstochowa, 2017 r.
- 44) Sprawozdanie z badań Nr 269/2017, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Łazach, WIOŚ Częstochowa, 2017 r.
- 45) Sprawozdanie z badań Nr 93/2018, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Szczekocinach, WIOŚ Częstochowa, 2018 r.
- 46) Sprawozdanie z badań Nr 95/2018, pomiary monitoringowe poziomu pól elektromagnetycznych w Pilicy, WIOŚ Częstochowa, 2018 r.
- 47) Stan właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów oraz roślin na użytkach rolnych powiatu zawierciańskiego w gminie Żarnowiec. Opracowanie wyników i sprawozdania z wykonanych badań. Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, Gliwice 2018 r.
- 48) Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030, Katowice, listopad 2012 r.
- 49) Strategia Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego na lata 2011-2020, Zawiercie, wrzesień 2010 r.
- 50) Strategia rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, Katowice, lipiec 2013 r.
- 51) www.katowice.pios.gov.pl
- 52) Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska 2015 r.